היינט 10 זייטען

פּרייז 15 גראָשען

Opata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

נייער פאָלקסבלאַט

№ 266 | לאָדז, מאָנטאַג, יב כסלו תרצ״ה | צוועלפטער יאָהרגאַנג | Łódź, Poniedziałek, 19 Listopada 1934 r. | № 266

אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאַווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

צו די רעזולטאַטען פון סאַאַר-פּלעביסציט

פוּלשטענדיג זיך צוצופּאַסען — פערזיכערט דער קאַנצלער היטלער

פּאַריז, 18 (ספּ. טעל.)

„לע מאַטאַ" פערעפענטליכט אַ בעריכט וועגען אַ 2-שעה'דיגען שמועס, וואָס אַ פאַרשטעהער פון די געוועזענע קאָמבאַטאַנטען, דעפּ. גאַי און דער פּאַריזער ראַטמאַן, מאָניע האָט געהאַט מיט'ן קאַנצלער היטלער.

דער דייטשער קאַנצלער זאָל האָבען דערקלעהרט צ.אַ.:

„עס טאָרען נישט זיין קיין שום מיספער־שטענדענישען צווישען אונזערע לענדער. די איצטיגע מניעות זענען ענג פערבונדען מיט דעם סאַאַר-פּראָבלעם. עס וואָלט געווען אַ שגעון צו מיינען, אַז דייטשלאַנד וועט בענוצען קראַפט, בכדי נישט צו דערמעגליכען דעם פּלעביסצים. איך דערקלעהר פוּלשטענדיג פאָרמעל, אַז מיר וועלען זיך צופּאַסען צו די רעזולטאַטען פון דער אָפּשטימונג".

אין משך פון דעם ווייטערדיגען געשפּרעך האָט היטלער צוגעגעבען, אַז דייטשלאַנד קאָן נישט האָבען קיין שום אַגרעסיווע כוונות אויפ'ן מערב, ווייל די געדיכטקייט פון דער בעפעלקערונג מאַכט דאָרט אויס 237 איינוואוינער אויף אַ קוואַדראַט-קילאָמעטער.

„ווי מען קאָן זיך עס באַר פאָרשטעלען — האָט ער דערקלעהרט — אַז מיר זענען אויסען צו וועלען פערכאַפּען נייע טעריטאָריעס, וועלכע זענען אַזוי געדיכט בעפעלקערט, און אַזוי אַרום פערשווערען אונזער אייגענע לאַגע? מיר, וואָס מיר האָבען אויסגעפּרובט די מלחמה, פערשטייען די גאַנצע אומנוצליכקייט פון איהר גרויזאַמקייט.

די בעסטע זיהן פון אונזערע ביידע פעלקער זענען געפאַלען אין קאַמף, און אפילו די זיגער איז נישט געראָטען אויסצומיידען דעם קריזיס. מען מוז, אַלזאָ, אַרבייטען איבער דער נייער געזעלשאַפטליכער אָרדענונג. ווען פראַנקרייך און דייטשלאַנד וואָלטען געקומען צו אַ הסכם, וואָלט מען די פערזעהענישען, וואָס פּייניגען אונז פערשוואונדען אויף אייביג און ס'וואָלט אָנגעקומען אַ בעדייטענדע ווירטשאַפטליכע בעסערונג אין גאַנץ אייראָפּאַ. איך רעכען, אַז די געוועזענע קאָמבאַטאַנטען קאָנען אָנוואַרפען אַ פרידען דער גאַנצער וועלט".

אַרום דעם קאַבינעט-קריזיס אין בעלגיע

בריסעל, 18 (ספּ. טעל.)

אַ שטאַרקען רושם האָט אין בריסעל געמאַכט דער פאַקט, וואָס דער הויפּט-ראַט פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי האָט דערקלעהרט, אַז מחמת דעם צוזאַמענבּרוך אין דער ביז-איצטיגער פּאָליטיק פון די פריהערדיגע רעגירונגען, דאַרף דאָס שאַפען פון אַ נייעם קאַבינעט אָנפערטרויט ווערען די סאָציאַליסטען.

די דאָזיגע דערקלעהרונג איז ספּעציעל כאַראַקטעריסטיש דערמיט, וואָס זינט 1927, האָבען די סאָציאַליסטען זיך תמיד אָפּגעזאָגט מיטצואַרבייטען מיט דער רעגירונג.

בריסעל, 18 (ספּ. טעל.)

טהעוניס האָט דערקלעהרט, אַז די רשימה פונם נייעם קאַבינעט זאָל צונויפגעשטעלט ווערען מאָרגען.

צוליב קלאַנגען פון אַ פערשווערונג

אָפּגעשטעלט דעם דעביט פון 2 דייטשע צייטונגען אין סאַאַר-געביט

סאַאַרבריקען, 18 (ספּ. טעל.)

די אָנפיהרענדע קאָמיסיע האָט אָפּגענומען דעם דעביט ביי דער ווינער „רייכספּאָסט" און ביי דער עמיגראַנטישער דייטשער „פּאַריזער טאָגע-בלאַט".

די דעציזיע איז אַרויסגעטראָגען געוואָרען צוליב דעם, וואָס די דאָזיגע צייטונגען האָבען אָנגעגעבען אַ ידיעה וועגען אַ פערשווערונג אויפן לעבען פונ'ם קאָמיסיע פּרעזעס קנאָקס און אַ רייה אַנדערע פּערזאָנען.

פאַרוואָס איז אָפּגעלייגט געוואָרען

די אויסעראָרדענטליכע סעסיע פון דער פעלקער-ליגע?

זשענעווע, 18 (ספּ. טעל.)

דער קאָרעספּאָנדענט פון דער האוואַס-אַגענטור אין זשענעווע פערזיכערט, אַז דאָס אָפּלייגען פון דער אויסעראָרדענטליכער סעסיע פון דער פעלקערליגע, וועלכע האָט געזאָלט בעטראַכטען דעם ענין סאַאַר-געביט, דאַרף קיינעם נישט וואונדערען. די דייטשע פאָרשטייער אינם קאָמיטעט פון די דריי זענען געקומען צו שפּעט קיין רוים, אַזוי אַז די אייגענטליכע אַרבייטען האָבען זיך אָנגעהויבען ערשט דעם פאַריגען דאָנערשטאָג, צוליב דעם איז עס אויך נישט קיין חידוש, וואָס דער פּאָרזיצער, באַראָן אַלאָיזי האָט געמוזט אָפּלייגען דאָס איבערגעבען פון זיין בעריכט. ווי עס ווייזט זיך אויס איז דער פערלויף פון די בעראַטונגען אַ פּאָזיטיווער און ביי די פינאַנציעלע און ווירטשאַפטליכע פּאָזיציעס ווייזען אַרויס די פאָרשטייער פון דייטשלאַנד אַ געוויסען גוטען ווילען.

רעזאָלוציע פון 2-טען אינטערנאַציאָנאַל

וועגען אַ פערשטענדיגונג מיט'ן קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל

פּאַריז, 18 (ספּ. טעל.)

דער אויספיהר-קאָמיטעט פונ'ם צווייטען סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל האָט נאָך אַ 4-טאָגיגער בעראַטונג פּרעציזירט זיין שטעלונג לגבי די פּראָפּאָזיציעס פון די קאָמוניסטען וועגען שאַפען אַ געמיינזאַמען פראָנט.

אַן'ענטשפּרעכענדער בריף איז אַריבערגעשיקט געוואָרען צו די פאָרשטייער פונ'ם קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל.

אין דעם דאָזיגען בריף שרייבען די סאָציאַליסטען:

„בעת אין פראַנקרייך איז די איינהייטליכקייט פון דער אַקציע רעאַליזירט געוואָרען, זענען אין גרויס-בריטאַניען, האָלאַנד, אין די סקאַנדינאַווישע לענדער, אין דער טשעכאָסלאָוואַקיי א. א. לענדער די קאָמוניסטישע פאָרשלאַגען אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

ביי די דאָזיגע בעדינגונגען מוז איטליכע פון די סעקציעס האָבען פרייהייט פון זעלבסט-שטענדיגער דעציזיע".

דאַן האָט אַ געוויסע צאָהל דעלעגאַטען, אַפּראָבירענדיג דעם דאָזיגען בריף, אונטערגעשריבען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס ווערט אויסגעדריקט דער וואונש, אַז אין דער נאָהענטסטער צייט זאָלען בעניידע ווערען די בעמיהונגען צו אַדורכפיהרען אַ הסכם, אָדער עווענטועל אַ פוזיע פונ'ם צווייטען סאָציאַליסטישען אינטערנאַציאָנאַל מיט דעם קאָמוניסטישען אינטערנאַציאָנאַל. פאַר דער דאָזיגער רעזאָלוציע האָבען צ. אַ. געשטימט די דעלעגאַטען פון פראַנקרייך, שווייץ, שפּאַניען, איטאַליען און עסטרייך.

אַבלאַוועס אין דער יודישער געגענד אין אַנטווערפּען

אינערן-מיניסטעריום בעט יוד. בעפעלקערונג נישט זיין בעאונרוהיגט. — 100 אַרעסטירטע יודען

בריסעל, 18. (ספּ. טעל.)

בעת די אַבלאַוועס אין דער יודישער געגענד פון אַנטווערפּען זענען בעוואכט געוואָרען פיל יודישע הייזער.

אַ יודישע דעלעגאַציע האָט געווענדעט זיך אין בריסעל אין אינערן-מיניסטעריום נאָך אויסקונפטען.

פרעגענדיג פאַרוואָס די אַבלאַוועס קומען פאָר דווקא אין דער יודישער געגענד.

דער דאָזיגער פאַקט רופט אַרויס פערשידענע קאָמענטאַרען און בעאונרוהיגט שטאַרק די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג אין אַנטווערפּען.

דער שעף פון פּרעסע-אַמט ביים אינערן-מיניס־טעריום האָט קודם כל בעשטעטיגט דעם פאַקט אַז די אַבלאַוועס און רעוויזיעס קומען פאָר. זייער צוועק איז, — ווי ער האָט ערקלערט, — צו כאַפּען מענשען, ביי וועמען די פּאַפּירען זענען נישט אין אָרדנונג.

דער פאָרשטעהער פון אינערן-מיניסטעריום האָט געבעטען מעלדען, אַז די יודישע בעפעלקערונג דאַרף נישט זיין בעאונרוהיגט. עס האַנדעלט זיך נישט וועגען קיין אַבדער זאַך, ווי וועגען מענשען וואָס האָבען נישט דיערע רעגולערע פּאַפּירען. אַלע אַנדערע קענען בלייבען גאַנץ רוהיג.

דער בעאַמטער האָט אויך ערקלערט אַז וועגען דער ברוטאַלער האַנדלונג פון דער זשאַנדאַרמעריע בעת די אַבלאַוועס — ווייסט ער גאָרנישט.

אַנטווערפּען, 18. (ספּ. טעל.)

בעת די אַבלאַוועס און רעוויזיעס וואָס זענען די לעצטע טעג פאָרגעקומען אין די יודישע געגענדען פון אַנטווערפּען — זענען אַרעסטירט געוואָרען העכער הונדערט יודען, זיי זיצען אין דער אַנטווערפּענער טורמע. דאָס זענען אַלץ מענשען, וואָס זייערע פּאַפּירען זענען נישט געווען אין אָרדנונג.

די אַרעסטירטע זענען פּוילישע, טשעכישע, און גאַרישע בירגער און דייטשע פּליטים.

היינט פריה זענען ווידער פאָרגעקומען עטליכע רעוויזיעס אין דער יודישער געגענד.

אויף דער וואַן־אימערסעל גאַס זענען אַלע, אַהי אויסנאַהם יודישע הייזער, אונטערזוכט געוואָרען פון דער פּאָליציי.

די לאַגע פון די אַרעסטירטע איז אַ פערצווייפעלטע, עס זענען צווישען זיי פאַראַן פיל פאַמיליען מענשען.

וועגען דעם, וואָס די אַרעסטאַנטען, — ווייסט מען נאָך דערווייל נישט.

געעפענט די נייע באַהן-ליניע שיערפּץ-פּלאָצק

פּלאָצק, 18 (טעלעפאָניש) היינט איז דאָ, ביי דער אָנוועזענהייט פונ'ם קאָמוניקאַציע מיניסטער ה' בוטקעוויטש פאָרגעקומען די פייערליכקייט פון עפענען די נייע באַהן ליניע שערפּץ — פּלאָצק.

יודישע און אַראַבישע אַרבייט

אין דער יוד. פּרדסים-ווירטשאַפט אין א״י

אַלגעמיינע צעהלונג פון די יודישע פּרדסים. — וויפיל יודישע און וויפיל אַראַבישע אַרבייטער זענען בעשעפטיגט אין די יודישע פּרדסים

ירושלים, אין צוזאַמענהאַנג מיט די הכנות צום סטאַטיסטיקאַטען שעדיול אויפן איצטיגען האַלב־יאָהר, האָט די עקזעקוטיווע פון דער יודישע אַגענץ דורכגעפיהרט אַ ברייטע אונטערזוכונגס און אויס־פאָרשונגס־אַרבייט וועגען דעם ווירטשאַפטליכען מצב אין ארץ ישראל בכלל און אויפן אַרטיגען אַר־בייטס־מאַרק בפרט, בכדי פעסטצושטעלען ווי גרויס עס זענען די מעגליכקייטען פונ'ם לאַנד און פון דער יודישער ווירטשאַפט אויפצונעהמען נייע אַר־בייטס־עולים אין משך פון דעם נאָהענטען האַלב־יאָהר. צווישען די פערשידענע אַנדערע אונטערזו־כונגס־אַרבייטען איז אויך דורכגעפיהרט געוואָרען אַ צעהלונג פון די יודישע פּרדסים און פון די אַר־בייטער, יודישע און אַראַבישע, וואָס זענען אין די יודישע פּרדסים בעשעפטיגט.

די צעהלונג איז דורכגעפיהרט געוואָרען אין חודש סעפּטעמבער, וועלכער געהערט בדרך כלל צו די יעניגע חדשים אינ'ם יאָהר ווען די בעאַרבײ־טונג פון די פּרדסים איז נישט קיין בעזונדערס אינטענסיווע.

סך הכל האָט די צעהלונג אַרומגענומען יו־דישע פּרדסים אויף אַ שטח פון 125.000 דונאַם, דערונטער זענען געווען בערך 15000 דונאַם פּר־דסים אין וועלכע עס איז איצ'ם טאָג פון דורכפיה־רען די צעהלונג בכלל נישט געאַרבייט געוואָרען, 6500 דונאַם פּרדסים וועלכע ווערען בעאַרבייט דורך די קאָלאָניסטען אליין אָהן דער הילף פון געדונגענער אַרבייט און בערך 6000 דונאַם, איבער וועלכע עס איז נישט געלונגען צו בעקומען קיין גענויע ידיעות, אויף אַזאַ אופן איז די צעהלונג פון „די בעשעפטיגטע אַרבייטער" דורכגעפיהרט געוואָרען פאַקטיש אויף א שטח פון 95800 דונאַם פּרדסים.

פון דעם דאָזיגען גאַנצען שטח זענען געווען קנאַפּע 55000 דונאַם מיט פּרדסים וועלכע ברענגען שוין פרוכט (אַ פּרדס הויבט אָן צו ברענגען פרוכט ערשט אויפן פינפטען יאָהר נאָכן פלאַנצען איהם); 60,800 דונאַם — יונגע פּרדסים און 7300 דונאַם באָדען, וואָס איז ערשט צוגעגרייט געוואָרען צום פלאַנצען דאָרט נייע פּרדסים.

אין די דאָזיגע אַלע פּרדסים אויף אַ שטח פון קנאַפּע 96000 דונאַם זענען איצ'ם טאָג פון דער צעהלונג געווען בסך הכל בעשעפטיגט 8700 לויך־אַרבייטער, — פון זיי 4955 יודישע אַרבייטער און 3.746 אַראַבער.

פון די רעזולטאַטען פון דער צעהלונג איז צו זעהען אַז פון די 27 גרעסטע קאָלאָניעס און פונקטען אין ריין־יודישע אַרבייט איצט איינגעפיהרט בלויז אין די פאָלגענדע אַכט פונקטען: רעננה, פּרדס־חנה, גן־יבנה, גן־הדר, רמתים, גן־חיים, רמת־השרון און תל־מונד, אין אַלע איבעריגע קאָלאָניעס און בעזונדערס אין אַלע גרויסע יודישע קאָלאָניעס, איז די אַרבייט אַ געמישטע. אין דער גרעסטער יו־דישער קאָלאָניע למשל, אין פּתח תקוה, האָבען איצ'ם טאָג פון דער צעהלונג געאַרבייט אין די פּרדסים 684 אַראַבישע אַרבייטער און 251 יודישע. אין חדרה — 550 אַראַבער און 242 יודען, אין ראשון לציון — 403 אַראַבער און 189 יודען, אין נס ציונה — 389 אַראַבער און 300 יודען, אין רחובות 578 אַראַבער און 530 יודען, אין בנימינה 98 אַראַבער און ס״ה 19 יודען, אין אַ רייע קאָלאָניעס וואָס זע־נען נאָך מיט אַ קורצער צייט צוריק געווען פעסטונגען פון ריין־יודישע אַרבייט, ווי למשל כפר־סבא, הרצליה, כרכור, מגדיאל, הדר, בני־ברק — איז לעצטענס איינגעדרונגען די ביליגע אַראַבישע אַרבייט.

(פּאַלקאָר).

יודען קיין גריכענלאנד

וועלען אריינגעלאזט ווערען אהן שטערונגען

רייזענדער קיין ארץ-ישראל וועלען מוזען האבען א״י-וויזעס

סאלאניקי, 18 (יט״א טעלעגראפיש)
דער גענעראל-גובערנאטאר האט פערעפענטליכט אנ׳ערקלערונג, אז יודען פון אויסלאנד וועלען אריינגעלאזט ווערען קיין גריכענלאנד אהן שטערונגען אויב זיי וועלען האבען גריכישע וויזעס. די יודען וואס וועלען פאהרען קיין ארץ-ישראל, וועלען אויך מוזען בעווייזען ארץ-ישראל וויזעס.

שמוגלערס פון רעוואלוציא-נערען

סאן-סעבאסטיאן, 18 (ספ. טעל.)
די היגע פאליציי האט ענטדעקט א געהיימע ארגאניזאציע, וועלכע פלעגט פאר א געלד-בעלוינונג העלפען די אריינגעמישטע אין דער לעצטער רעוואלוציאנערער בעוועגונג אריבערצוגיין די פראנצויזישע גרעניץ.

יודישער בוכהענדלער איז באגדאד

פערמשפט אויף א יאהר תפיסה

לאנדאן, 18 (יט״א טעלעגראפיש).
„דיילי טעלעגראף“ טיילט מען מיט פון באגדאד, אז א יודישער בוכהענדלער איז פערמשפט געווארען אויף א יאהר תפיסה פאר פערעפענטליכען א בריף אין אנ׳אויסלענדישע צייטונג, אין וועלכען ער האט זיך בעקלאגט אויף דעם פערבאט אריינצולאזען יודישע צייטונגען קיין איראק.

ענגלישע פירמעס, וואס באיקאטירען דייטשע סחורות, זוכען פוילישע אויסארבייטונגען

ווארשע, (יט״א) צום צענטראל-קאמיטעט פאר דער אנטי-היטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע האט זיך געמאלדען א רייה ענגלישע פירמעס, וועלכע זיינען גרייט צו בעציהען פון פוילען פאלגענדע ארטיקלען, וועלכע זיי האבען ביז-איצט געקויפט אין דייטשלאנד: 1) דאמען-האנד=בייטעל פון באקס-האלץ, 2) פאיאנס און מאזאיק-קאפלעס צו אויוועגס, 3) דאמען-בייטעלך פון פאטשארקעס 4) געדרעהטע האלץ-רייפען, 5) ביליגע סארטעכער פון גומע, 6) סאמעט.

די פאבריקען אין פוילען, וואס פראדוצירען די דאזיגע ארטיקלען און ווילען אנקניפען בעציהונגען מיט די ענגלישע אימפארטערען, דארפען זיך ווענדען צום „קאמיטעט פאר קאמף מיט׳ן היטלעריזם אין לאנדאן לויט פאלגענדען אדרעס:

Jewish Representative Council
85 Farrringdon Str. London E. C. 4

אין די בריף דארף מען זיך פעררופען אויף דעם דאזיגען קאמוניקאט פון צ. ק. פאר דער אנטיהיטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע אין פוילען.

דייטשע צייכען-פאפיר און סקיצען-קאלקע מוזען אונבעדינגט באיקאטירט ווערען

ווארשא. (יט״א) נישט קוקענדיג אויף דעם דויערנדען באיקאט פון דייטשע אויסארבייטונגען בעציהען טייל הורט-מאגאזינען צייכען-פאפיר און סקיצען-קאלקע פון דייטשלאנד, דער-הויפט פון דער פירמע „שלערסהאמער“.

דער צענטראל-קאמיטעט פאר דער אנטי-היטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע איז אינפארמירט פון מאסגעבענדע אינדוסטריע-קרייזען, אז די אינלענדישע פראדוקציע פון צייכען-פאפיר און סקיצען-קאלקע איז אין די לעצטע צייטען בעדייטענד אויסגעבעסערט געווארען און קאן איגנאנצען פערטרעטען די אויסלענדישע פאברי-קאטען.

כדי צו פערקלענערען דעם דייטשען אימ-פארט און פערגרעסערען די אינלענדישע פראדוק-ציע מוז מען אונבעדינגט באיקאטירען אלע סחורות, וואס שטאמען פון היטלער-לאנד.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון אינדוסטריעלער און האנדווערקער

ווארשא. (יט״א) דער רעפעראט פאר האנ-דעל, אינדוסטריע און האנדווערק ביי דער פויליש-א״י-דיגער האנדעלס-קאמער טיילט מיט: פערזאנען, וואס אינטערעסירען זיך מיט די פראדוקציע-מעג-ליכקייטען פון פאלגענדע ארטיקלען אין א״י: 1) עלעקטרישע דראהטען; 2) דרוק-שריפט; 3) צעלו-לאיד-אויסארבייטונגען; 4) הענדשקעס; 5) שפראטען, ווי אויך מיט דעגענעראציע פון עלעקטרישע לעמפלעך — קענען זיך ווענדען נאך אינפארמאצ-יעס אין דערמאנטען רעפעראט פון דער האנדעלס-קאמער, ווארשא, פרעדרי 10.

10-יעהריגער יובילעאום פון יוגענד-פערבאנד „עקיבא“

ווארשע (יט״א) דער הויפט-סעקרעטאריאט פון יוגענד-פערבאנד „עקיבא“ טיילט מיט, אז אין די נאהענטסטע חדשים וועט געפייערט ווערען דער 10-יעהריגער עקזיסטענץ-יובילעאום פון דער „עקיבא“-בעוועגונג און 5-יעהריגער יובי-לעאום פון „עקיבא-קבוץ אין א״י. אין צוזאמענ-האנג מיט דער דאזיגער פייערונג וועט פארקומען א מאסען-צוזאמענפליה פון יוגענד אין ווארשע, וואס וועט זיין פערבונדען מיט אנ׳אויסשטעלונג און אייגענעם פילם. מען ערווארט, אז צום צו-זאמענפליה זאלען קומען 10 טויזענד מיטגלידער און געסט. עס ווערט פאראויסגעזעהען דער אנטייל פון אויסלענדישע דעלעגאציעס און פארשטעהער פון דער בעוועגונג אין א״י. דער פארשטעהענדער צוזאמענפליה איז לויט דער רייה דער דריטער פון דער דאזיגער ארגאניזאציע.

ווארשא. (יט״א) אין סעפטעמבער 1933 איז צווישען דער עקזעקוטיווע פון דער ציוניסטי-שער ארגאניזאציע אין מערב-גאליציען און שלעזי-יען און דער קרן-קימת-צענטראלע אין ירושלים אבגעשלאסען געווארען אנ׳אבמאך, לויט וועלכען די עקזעקוטיווע האט זיך מחייב געווען צו זאמ-לען אין משך פון דריי יאהר אויף איהר טעטיג-קייטס-געביט 5 טויזענד פונט פאר׳ן כפר-אוסיש-קין, די קק״ל-צענטראלע דאגעגען האט זיך מחייב געווען צו בעזעצען אין די ראהמען פון דער כפר = אוסישקין-אקציע 50 משפחות פון „עקיבא“-קבוץ. איצט דערוויסט זיך דער הויפט-סעקרעטאריעט פון „עקיבא“, אז שוין אין די נאהענטסטע וואכען וועט דער דאזיגער בעשלוס רעאליזירט ווערען.

Dr. REICHER
פאלודביאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג.
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אווענד

פאר גאלד,
בריליאנטען
ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגע, הארץ און סקלעראזי-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

Dr. med.
S. LIEBESKIND
Akuszer-Ginekolog
przeprowadził się na ul.
Andrzeja 2, tel. 216-66
przyjmuje od 4–6.

Dr. Z. Henrykowski
ספעציאל-ארצט פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
פיעטריקאווער 86
טעל. 143-63
נעהמט אן פון 8–11 און פון 6–9 אווענד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

די לאנגיעהריגע
דרוקעריי
פון י. גרינבערג
לאדז, פילסודסקיעגא 45.
טעל. 131-90.
פיהרט אויס אלע ארט דרוק-ארבייט
רעיעל, ביליג, גוט

א הערצליכען מזל-טוב
פיל גליק און נחת ווינשען מיר
אונזער ליבע טאנטע
שבע
צו דער חתונה פון איהר ליבע טאכטער, אונזער ליבע קוזינע
הנה׳לע (קראקא) מיט ה׳ יעקב
טשעכאנאווסקי (טאמאשאוו)
דאסועלבע ווינשען מיר דעם יונגען פאר.
פנחס זאנענבערג און פאמיליע

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
שערפיען 37 (בענעדיקטא) 6.
נעהמט אן פון 5–7 נאכמ.

Dr. Artur Banasz
כירורג-אוראלאג
וואולטשאנסקא 23
טעלעפאן 139-88.
נעהמט אן פון 4–6 נאכמיטאג.

Dr. med. N. Kajzer
ספעצ. פאר אינערליכע און קינדער-קראנקה.
וואוינט יעצט אויף
בושעזשינער 24 (רוג מלינארסקא)
נעמט אן פון 10–12 און פון 4–7 נ״מ
לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. Józef Imich
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערען-קראנקהייטען
אָרדינאטאר פון לארינגאלישען אפטיילונג אין פרעז. מאשטשיצקים שפיטאל
מאניושקי 1, טעל. 209-97
נעמט אן פון 5–7 אוונר.

אכטונג, פריזיער-געשעפטס-אינהאבער!
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז היינט, מאנטאג, ד. 19 ליסטאפאד, 8 אווענד, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פילסודסקיעגא 69
א גרויסע בעריכטס-פערזאמלונג
וועגען דער אינטערווענץ אין ווארשא מכוח דעם זונטאג-רוה. אויף דער פערזאמלונג וועלען אפגעבען די דעלעגאטען א גענויען בעריכט, וועגען די פערהאנדלונגען אין ווארשא מיט די מאסגעבענדע פאקטארען, דעריבער ווערען אלע פריזיער-געשעפטס-אינהאבער אויפגעפאדערט אונבעדינגט פינקטליך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג פון פריזיער-צעך
אין לאדז, פילסודסקיעגא 69.

אטוואצק
קלימאטישע וואלד-סטאציע
7.50 זל. טעגליך
Sanatorjum
D-ra med. W. PRZYGODY
לונגען-אפטיילונג: ס׳ווערען געהיילט לונגען-קראנקע לויט די נייעסטע מעטאדען.
כירורגישע אפטיילונג: ווערען געמאכט: אדמע, איבערברעכונג פון פערוואקסונגען, דורכשניידען פונ׳ם נערוו א. ז. וו.
ספעציעלער פאוויליאן: ריטשאלט-פרייזען צוגע-פאסט צו דער איצטיגער קריזיס-צייט נעמען ארום: פולע אויסהאלטונג, מעדיצין. אויפזיכט, רענטגען, אנאליזען א״א
כשר׳ע קיך! געשמאקע כשר׳ע קיך. כשר׳ע קיך!
פאר רעקאנוואלעסצענטען זארגפעלטיגע אויפזיכט.

כעמיש-באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום
מ. שאץ
לאדז,
פיעטריקאווער 37
פיהרט דורך זעמטליכע ערצטליכע אנאליזען פון אורין, בלוט, פליעגמע א. א.

Dr. med.
Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
עמט אן פון 8–11 פריה און פון 1³⁰–2³⁰ מיטאג און פון 5–9 אווענד.
זונטאג פון 10–1 בטאג.
אלע ארט אנאליזען.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן!
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

DR.
L. Czarnożył
וואוינט יעצט אויף
פיעטריקאווער 62 טעל. 224-94
אין נעהמט אן פון 9,30 ביז 10.30 פארמיטאג
און פון 4–6 נאכמ.
ספעצ. הארץ-קראנקהייטען

א הארציגען מזל-טוב
ווינטשען מיר דעם ה׳
דוד קאזלאווסקי און פרוי
צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער
פרל. ציפה
מיט ה׳ חיים פנחס אפמאן
און דעם יונגען פאר א גליקליך צוזאמענלעבען
יצחק מאיר גרינבערג און פאמיליע.

צו דער אויפמערקזאמקייט פון פארמירער-מייסטער!
די פערוואלטונג פון פארמירער-מייסטערביים צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין מאכט אויפמערקזאם, אז אין צוזאמענהאנג מיט די אנגענומענע בעשלוסען וועגען אכט-שעה׳דיגען ארבייטס-טאג, איינפיהרען זונטאג-רוה, אפשאפען נאכט-ארבייט איז חל אויף אלע בעשעפטיגטע אין ווארשטאט, אהן אונטער-שיד פרעמדע, צי פאמיליע-אנגעהעריגע.
פון היינטיגען דינסטאג, ד. 20 ד. ח. הויבט דער פעראיין אן דורכצופיהרען אינספעקציעס אין די ווארשטאטען, כדי צו קאנטראלירען אויב ס׳ווערען אפגעהיטען די אויבען-אויסגערעכענטע בעשלוסען. כדי אויסצומיידען אומאנגענעמ-ליכקייטען, פאדערן מיר אויף זיך צוצופאסען צו די פעראיינס-בעשלוסען.
די פערוואלטונג.

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון
רעשטען
אויף פאלטענס און אנציגער
פון די בעסטע בילעצער און טאמאשא-ווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל, בעקומט מען נאר ביי
R. Szczęśliwy
לאדז, 5 באוואמיעסקא 5
טעל. 156-09
געדענקט, פראנט 2 שטאק.
געדענקט, פראנט 2 שטאק.
געדענקט, פראנט 2 שטאק.

נעגאטיווער ענטפער פון יאפאן

אויף די ענגלישע ים-בעוואפענונג-פארשלאגען

לאנדאן, 18 (ספ. טעל.)

די קאמענטארען פון די לאנדאנער זונטאג-בלעטער שטימען מיט זיך אבסאלוט בנוגע דעם, אז יאפאן זאל האבען בדעה אפצוווארפען די ענגלישע פראפאזיציעס, און אז יאפאן בעטראכט דעם ענין ים-בעוואפענונגען נישט נאר אלס בלויזע פרעסטיש פראגע, נאר אויך אלס א פראגע פון מאטעריעלער קראפט מיט שיף צילען. יאפאן פערלאנגט א פאריטעט נישט נאר אין פרינציפ, נאר אויך אין דער פראקטיק.

אין אלגעמיין ווערט די יאפאנישע תשובה בעטראכט אלס א פולשטענדיג נעגאטיוו.

סעסיע פון וועלט-פערבאנד „התאחדות"

דעם 25-טען אין ווארשא

ווארשא, 18 (יט"א טעלעגראפיש).

אין שייכות מיט די פערהאנדלונגען אין לאנדאן, האט דער וועלט-פערבאנד פון „התאחדות" בעשלאסען צו רופען די סעסיע אויפ'ן 25-טען ד.ח. אין ווארשא.

רעדאקטאר פון א דייטשער נאצי-צייטונג איז אמעריקא

פערמשפט אויף א יאהר תפיסה

די צייטונג פערפליכטעט זיך אפצושטעלען די אנטי-יודישע פראפאגאנדע

ניו-יארק 18 (יט"א טעדעגראפיש)

לויט א געריכט-אורטייל, האט זיך דער ארגאן פון די אמעריקאנער דייטשע נאציס „דייטשע צייטונג" פערפליכטעט אפצושטעלען די אנטי-יודישע פראפאגאנדע. דער רעדאקטאר פון דער צייטונג איז פערמשפט געווארען אויף א יאהר תפיסה פאר פיהרען אנ'אנטי יודישע העצע, היות אבער ווי ער האט זיך אין געריכט פערפליכטעט אפצושטעלען די אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע איז אויפ'ן פארשלאג פון אדוו. אונטערמייער בעשלאסען געווארען אפצולעגען דאס אויספיהרען די שטראף.

מ'שיקט ווייטער ארויס פוילישע ארבייטער פון פראנקרייך

ליאן, 18, (ספ. טעל.)

אויפ'ן שטח פון מיטעל פראנקרייך, וועלכע די פאליע פון דערווייטערען פוילישע ארבייטער האט לעת עתה נישט בעריהרט, הויבען אן פאר צוקומען אפטע פאלען פון רעדוצירען די פוילישע ארבייטער. עס ווערען אפגעזאגט הונדערטער ארבייטער און צוריקגעשיקט קיין פוילען.

פאריז, 18 (ספ. טעל.)

דאס וואכענבלאט „לא ווי" נעמט זיך שטארק אן אין דעם לעצטען נומער פאר דער קריודע פון די פוילישע ארבייטער, וועגען די פעהיגקייטען פון וועלכע ער שרייבט בלויז מיט ליב ווערטער.

6000 יודען קיין א"י זענען אריינגעקומען אין איין חודש

רעקארד-צאהל איז משך פון די לעצטע 12 יאהר

ירושלים, 18 (יט"א טעלעגראפיש)

לויט די פראוויזארישע שאצונגען, זענען אין אקטאבער ד. י. אריינגעקומען קיין ארץ-ישראל 6 טויזענד יודען. דאס איז דער גרעסטער רעקארד אין משך פון די לעצטע 12 יאהר.

דאנק-דעפעשע פון דער ראטשילד-פאמיליע

צו דער אגודת-הרבנים אין פוילען

ווארשא, (יט"א) די אגודת-הרבנים אין פוילען האט בעקומען פון דזשעמס ראטשילד, דעם זוהן פון פערשטארבענעם באראן עדמאנד דע ראטשילד, א טעלעגראפישען דאנק אין נאמען פון דער ראטשילד-משפחה פאר דער קאנדאלענץ-דעפעשע פון דער אגודת-הרבנים צוליב'ן טויט פון נדיב הידוע.

געשאפען א לעהרער-פערבאנד ביים „החלוץ"

ווארשע (יט"א) די לייטונג פון „החלוץ" טיילט מיט דער י.ט.א.:

די טעג איז פארגעקומען א ברייטערע בעראטונג פון צ.ק. פון „החלוץ" מיט אנ'איניציאטיוו-גרופע פון ווארשאווער העברעאישע לעהרער, וועלכע האט בעהאנדעלט די שוין פון לאנג אקטועלע פראגע, ווי אזוי נעהנטער צו פערבינדען דעם העברעאישען לעהרער אין שול מיט'ן ווערק און שאפען פון דער חלוצישער בעוועגונג און ווי אזוי צו פערשטארקען די ארבייט און זארג פון אלע „החלוץ"-חברים פאר דער עקזיסטענץ און אינהאלט פון דער העברעאישער שול.

די בעראטונג האט געבראכט צום אויסדרוק די נויטווענדיגקייט פון אנ'ארגאניזירטער צוזאמען ארבייט, און האט פראקלאמירט דאס שאפען א לעהרער-פערבאנד ביים „החלוץ". די אויפגאבען פון לעהרער-פערבאנד זענען אין דער ערשטער רייהע — מיטבעטייליגונג פון לעהרער אין דער קולטור-ערציהערישער און דער עיקר אין דער העברעאישער ארבייט פון חלוצישען סניף און קבוץ און צו ארגאניזירען די הילף פון דער בעוועגונג פאר דעם העברעאישען שול-וועזען. אויפ'ן רוף פון „החלוץ" רופען זיך אפ פיל לעהרער פון אלע עקען לאנד.

לאדזער נייעס

געענדערט דעם פאהר-פלאן

צוליב'ן איינפירען דעם טארפעדא-צוג

אין שייכות מיט'ן איינפיהרען דעם טאר-פעדא-צוג, איז פון שבת אן געענדערט געווארען דער פאהר-פלאן. דער צוג, וואס איז ביז איצט אפגעגאנגען פון קאלושעק 9.05 פריה, געהט איצט אפ מיט 20 מינוט פריהער. קיין לאדז וועט ער איצט אנקומען 9.25. אויך דער צוג, וואס איז ביז איצט אפגעגאנגען 10,35 פריה, געהט איצט אפ 10,40 און דער צוג, וואס איז ביז איצט אפ-געגאנגען 9,35 אווענד. געהט איצט אפ 9,15

רעסטאראן-דאנסינג
„TABARIN"
20 נארוטאוויטש-גאס 20
ערעפנונג פון ווינטער-סעזאן
אין נאי-רעסטאווירטען בלויען זאל.
אטראקציעס איבער אטראקציעס!!
צום ערשטען מאל אין לאדז 12 ערשטקלאסיגע Music-Hall סענסאציעס!
מיט דעם וועלט-בערימטען זשאנגלער
ADANOS אין דער שפיץ.
ניי-אנגאזשירטער דזשעז-ארקעסטער
The 7 Weinroth-Band
„FIVE" יעדען טאג פון 5 ביז 8
אוונט-פראגראם פון 10 ביז פריה.
ערשטקלאסיגע קיך! —::— ביליגע פרייזען!

לובלינער יודישע מיידלער נאכ'ן שמד

זייער גורל און זייער כאראקטער. — איינע בעטעלט ביי א קאשטשאל. אנ'אנדערע ווערט געשלאגען און בעלייידיגט. א דריטע לאזט ארעסטירען איהר פאטער און איהר ברודער. א פערטע טרייבט און זידעלט איהר אייגענע מוטער. — דער ארנטליכער קריסט און דער משומדת'טעס צו להכעיס

לובלין. וואס עס ווערט פון יודישע מיידלעך נאכ'ן שמד ווערט אונז זיכער אלס ביישפיל צוויי פאקטען מיט צוויי משומדתטעס, וועלכע וואוינען אין לובלין.

מיר מיינען דא נישט יענע משומדתטעס, וועלכע האבען אוועקגעווארפען זייער פאלק און זייערע עלטערען, לאזענדיג זיך פערפיהרען דורך עפעס א פרעמדען וואוילער-יונג און שפעטער בעקומען זיי קלעפ, ווערען געזידעלט און בעשפיגען, ליידען נאך הונגער און נויט, חרפות און בושות און האבען שוין נישט קיין וועג צוריק, אבער האבען נישט קיין מוט צו זוכען דעם דאזיגען וועג און דערינער פערשפילען די דאס גאנצע לעבען ביידע וועלטען, אזעלכע אומגליקליכע משומדתטעס האבען מיר נישט ווייניג אין לובלין.

ביי איינעם פון די קאשטשאלען זעהט מען זיצען א יונגע בעטלערין. אויפ'ן קאפ א טיכעל אראפגעלאזט טיף איבער די אויגען, מען זאל איהר נישט דערקענען, ווייל ערשט מיט 6 יאהר צוריק איז זי געווען זעהר פאפולער צווישען די יודישע יוגענד, שטאמט פון אנ'ארענטליכע יודישע היים, האט זי זיך פערליבט, אזוי געלאזט אנגערעדען דורך א „מאראווע" שגץ, זיך גע'שמד'ט, צוויי יאהר מיט איהם געוואוינט און געליטען אזוי פיל צרות, אז זי איז קראנק געווארען, דער מאן האט איהר פשוט ארויסגעטריבען און איצט לעבט זי פון נדבות, וואס מען שענקט איהר ביי די קאשטשא-לען.

וועגען די צרות און נויט פון גרעסטען טייל משומדת'טעס, וואלט מען געקענט אנשרייבען פיל בענדער. דא ווילען מיר דערציילען בלויז וועגען צוויי משומדת'טעס, וועלכע מיינען, אז „באכדעם" איז זיי שוין ערלויבט צו שפייען אין פנים זייערע אייגענע עלטערען און עס איז ביי זיי פער-שוואונדען יעדער שפור פון ארענטליכקייט און בושה.

איינע פון זיי האט זיך גע'שמד'ט ערשט פאר-ריגעס יאהר. א מיידעל פון יודישע עלטערען אין א פארשטאט. גע'חלומ'ט האט זי, אז נאכ'ן שמד וועט זי ווערען כאטש א גרעפין, געענדיגט האט עס זיך דערמיט, אז מען האט איהר אריינגע-נומען אלס אנ'אנגעשטעלטע אין א געשעפט אויף קראקאווסקע. היות ווי פיל לובלינער יודען קענען איהר, טרעפט, אז ווען זי שטעהט ביים שויפענ-סטער בעגעגענט זי זיך מיט שפאטישע בליקען און חוזק-שמייכלען. דאס דערגעריירט איהר, פער-שטעהט זיך, זעהר שטארק. אויך איהרע עלטערן און קרובים פלעגען קומען צום דאזיגען געשעפט. זיי האבען שוין נישט גע'חוזק'ט, נישט געשפאט-טען, נאר מיט טרעהרען אין די אויגען געקוקט צו איהר און געבעטען, קום אהיים, בעזונדערס פלעגט אפט צום געשעפט קומען איהר פאטער.

די משומדת'טע האט אבער בעשטעלט איהרע בייזע גויטע פריינד, די האבען זי אפגעוואַרט און אהיימגעפיהרט נאכ'ן שליסען דאס געשעפט, ווייל די האט זיי איינגערעדט, אז יודען האבען בעשלאסען איהר צו בעפאלען און אהקצופיהרען בי'געוואלד.

איינמאל פארבאכט, ווען זי איז ארויס פון גע-שעפט און זיך געטראפען אויג אויף אויג מיט איהר פאטער און מיט איהר ברודער און יענע האבען איהר געזאגט עטליכע ווערטער, האט זי, קודם-כל, גוט אפגעזידעלט די זשידעס, צוגערופען א פאליציאנט און געהייסען פערהאלטען איהר פא-טער און איהר ברודער, ווייל יענע זאלען זי האבען בעליידיגט, געדראהט און געשאלטען.

היינטיגע וואך זענען פאטער און זוהן גע-משפט געווארען דורכ'ן שטאטישען געריכט, די משומדת'טע איז ארויסגעטרעטען אלס עדות און ...

שטארק זיך געקלאגט אויף דער „חוצפה" פון די „זשידעס", וועלכע וואגען צו שטערען די מנוחה פון א כשר'ער קאטאליטשקע.

דאס געריכט בעהמענדיג אין אכט די מילדערענדע אומשטענדען, האט פער'משפט דעם פא-טער און זוהן צו 6 וואכען ארעסט.

נאך אנדערש האט געהאנדעלט א צווייטע משומדת'טע:

יענע שטאמט פון כעלם, זי איז אנטלאפען פון דערהיים. די עלטערן האבען איהר געזוכט איי-בער שטעט און שטעטלעך. געגאנגען צופוס קיין לעמבערג, ווייל אויף הוצאות האבען זיי נישט געהאט, און געוואוסט האבען זיי, אז דארטען שמדט זיך זייער טאכטער. נאכ'ן שמד האט זיך די משומדת-טע אריבערגעצויגען קיין לובלין און וואוינט דא מיט איהר קריסטליכען מאן.

די אלטע מוטער איהרע קען אבער נישט רו-הען און ווען זי האט זיך דערוואוסט, וואו איהר טאכטער וואוינט, איז זי געקומען קיין לובלין און באלד אינדערפריה אהער אין אוועק קומט זי צו דער טיר פון איהר טאכטער און וויל מיט איהר עפעס רעדען. זי קומט נאך דעמאלט. ווען שכנים בעמערקען נישט, כדי נישט ארויסצורופען קיין ליטיש געלעכטער און נישט צו קאמפראמיטירען איהר שוין גע'שמד'טע טאכטער.

טאג און נאכט איז די אלטע מוטער געשטא-נען ביי דער טיר, די טאכטער איהרע האט זי אבער בשום אופן נישט געוואלט אריינלאזען, נישט רעדען מיט איהר און ווען די מוטער האט נישט געוואלט אפטרעטען, האט די משומדת'טע איהר גענומען יאגען פון די טרעפ און פון הויף, בעליידיגט די מוטער מיט די ערגסטע ווערטער און זיך באך מעהר דערוועגט ...

זיך נאך מעהר דערעגט און נאך מעהר איהר שיקאנירט, ווען די מוטער האט געוויינט און זיך געקלאפט קאפ אין וואנט.

איינמאל, ביי אזא ווילדע סצענע איז אנגעקו-מען דער משומדת'טעס מאן. יענער א קריסט און ווייסט נישט פון דעם „משומד צו'להכעיס", האט ער זיך געשטעלט אויף דער זייט פון דער יודישער מוטער און הויך גענומען שטראפען די משומדת'טע:

— מען טאר נישט אזוי... ס'איז א שטראף, מען זינדיגט געגען גאט... ס'איז דאך פארט א מא-מע... זאלסט איהר נישט יאגען און נישט טרייבען... האלט דיך ביי זיין ביינם גלויבען און שאנעווע די עלטערען...

דער קריסטליכער מאן האט זיין „שוויגער" אריינגעבעטען אין שטוב, איהר בערוהיגט און גע-טרייסט. די משומדת'טע אבער איז אנטלאפען פון שטוב און מיט כעס צוגעהאקט די טיר. זי וועט מיט קיין „זשידאווקע" נישט רעדען.

ווערענדיג גערוהרט פון דער גוט-הארציגקייט פון איידעם, האט די אומגליקליכע מוטער געבע-טען איהם בעטען, אז ער זאל זיך אויף איהר מרחם זיין און פועל'ן ביי זיין ווייב, אז זי זאל צוריק ווערען א יודישקע.

— וואס טויג דיר א זשידובקע?...

— דיינע קינדער וועלען זיין נישט קיין יודען און נישט קיין קריסטען... האלבע בשמות. דו ביזט דאך אנ'ארענטליכער, א פערנונפטיגער, פאר וואס זשע זאלסטו נישט קיין רחמנות האבען אויף אנ'אלטע מאמע.

פערשטעהט זיך, אז די מוטער האט דער-וייל גארנישט גע'פועל'ט, די משומדת'טע אבער האט דורך א שליח בעפוילען איהר מוטער, אז אויב זי וועט ווייטער קומען, וועט זי איהר לאזען ארעסטירען.

ראטעוועט אייער געזונד

קראנקע אויף רופטורעז (ברוך-קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעם פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספע-ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך-באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל-גארסעטן אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא-פעדישע הייל-אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלן, אויף זשילאסעם.
— גומי-זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפעדיע

Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאומבעדינגט נויטיג.
צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.
(אין זגערזש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 19 נאוועמבער 1934

„דער סאציאליזם פון נאראנים"

אנטיסעמיטיזם פיהרט נישט צום פראגרעס

ס'ליגט א טיפע חכמה אין בעבעלס ווערטל, אז „אנטיסעמיטיזם איז דער סאציאליזם פון נאראנים". ווארום אין וואסערע מענטעלעך די שנאה צו יודען האט זיך נישט איינגעוויקעלט, אפילו בעת זי האט אויסגעזעהן ווי א רעליגיעזע בעוועגונג, אדער שפעטער ווען זי האט אנגענומען א נאציאנאלע פארם, איז איהר אמתער אונטערשלאק שטענדיג געווען די פשוט מאטעריאליסטישע רשעות און נישט פערגינערישקייט. און רשעות אין א לאנד איז א נארישקייט, ווייל זי דערשיטערט די יסודות פונ'ם בשותפותדיגען לעבען און ברענגט אריין אין לאנד דעמאראליזאציע און צולייגונג.

וואס איז געווען די טענה פון דייטשלאנד? אז יודען זענען סך הכל איין פראצענט און אינ'ם אויבנאן זעען זיי זיך ארויס ווי זיי וואלטען געווען צוואנציג און דרייסיג פראצענט, זענען פול אומעטום, אין קונסט און ליטעראטור, אין פינאנס-וועזען און פרייע פראפעסיעס.

עס איז א נארישקייט, ווייל 1 פראצענט קען בשום אופן נישט זיין מסוכן פאר די 99 פראצענט פון דער בעפעלקערונג. אויב די פארטיילונג איז נישט קיין רעגולערע, און איין שיכט אדער נאציע איז מעהר פערטראטען אין איין געביט און צו ווייניק אין אנדערן, איז עס די זאך פון דער מלוכה צו רעגולירען די פערטיילונג דורך בעזעצען אויף באדען, אין אינדוסטריע וכדומה. אנטיסעמיטיזם איז דערצו אלענפאלס קיין תרופה נישט; ס'איז קיין שום ספק נישט, אז היטלער האט טויזענד חרטות אויף זיין ווילדען אנטיסעמיטיזם, נאר דער פרעסטיזש לאזט נישט ציען זיך צוריק...

אין מזרח-אייראפע האט מען אנ'אנדער טענה: פאראן בכלל צופיל יודן; צעהן פראצענט יודען קען אנ'ארגאניזם פון א מדינה נישט פערדייען. איז עס בכלל א נארישקייט. ווארום צי וואלט בעסער געווען, ווען די צעהן פראצענט וואלטען געווען קריסטען? די זאך איז פונקט פערקערט. א יוד, מעג ער אפילו האבען די ברייטסטע גלייכבערעכטיגונג, איז פשוט נישט מסוגל אין די גאנצע הונדערט פראצענט צו פארנעמען קריסטליכע פלאצובקעס, פון דער אנדערער זייט, א דאנק זייער איינגעבוירענער רירעוודיגקייט פונם שכל, שעפערישקייט און פראדוקטיווקייט, שטויסען זיי פאראויס די קולטורעלע אנטוויקלונג פון א לאנד און שאפען א היבשע צאהל פרנסה-מעגליכקייטען.

מ'קען דאך נישט זאגען, אז פאר פוילען, למשל, וואלט בכלל בעסער געווען צו האבען מיט א דריי מיליאן מענשען ווייניגער, ווייל איטליכעס לאנד וויל דאך זיין וואס רייכער אין מענשען, און מיר זעהען דאך טאקע, אז וואס מעהר די בעפעלקערונג, אלץ שטארקער די מאכט און גרעסער די השפעה. און ספעציעל צו יודען האט מען קיינמאל נישט דערלייגט. דעריבער איז אויך דער דאזיגער ארגומענט א נארישער.

און אט זעהען מיר צוויי לענדער, וואו אלטע טראדיציעס עקזיסטירען נישט, אדער ווערען אויסגעריסען מיט'ן ווארצל, וואו מ'שטרעבט אומאויפהערליך צום ציוויליזאטארישען פראגרעס — פאראייניגטע שטאטען פון אמעריקע און ראטען-פערבאנד — און אין ביידע לענדער איז דער אנטיסעמיטיזם נישט קיין שרייפעל אין דער מלוכה-מאשין.

וואס שייך ראטענפערבאנד, מעג מען אויף אט דער מלוכה אויסרעדען המנ'ס מסירות, מעג מען איהר קריטיקירען ביז'ן ווארצעל — אלע וועלען מודה זיין, אז קיין אנטיסעמיטיזם איז דארט נישטא און אז דערמיט טוט דאס לאנד זיך נישט קיין רעה, נאר א טובה. טאמער האט זיך איצט אויסגעפונען א רשע פון דער פרעמר, וואס פרובט קריטיקירען, הלמרי ראטענפערבאנד בעשווערט איהר בודזשעט מיט הוצאות אויף בירא-בידזשאן, איז עס ווידער א נארישקייט; ווארום ס'איז דאך פרינציפיעל א גרויסע חכמה, צו פערשאנצען זיך דורך א יונגער שטארקער מלוכה אויף די ברעגעס פון אמור, און ווען נישט מיט יודען, ווען מ'וואלט וועלען יענעם געגענט קאלאניזירען מיט קאצאפעס, א שטייגער, וואלט עס געקאסט טייערער און אנגעקומען א סך שווערער. פונקט ווי אלע פעלקער אין משך פון דער לאנגער יודישער געשיכטע האבען צו יודען נישט דערלייגט, שטענדיג זיי אויסגענוצט, אזוי וועט אויך ראטענפערבאנד פון דער יודישער קאלאניזאציע האבען א גרויסען נוצען, אויך דא איז דער אנטיסעמיטישער ארגומענט נאריש.

און אין אמעריקע איז איצט אויף א צווייטען טערמין אויסגעקליבען געווארען דער ניו-יארקער יודישער גובערנאטאר לעמאן, און יודען קענען זיך אפילו נישט פרייען מיטן נצחון, ווייל — ווייל אלע דריי קאנדידאטען פון די דריי געגנערישע פארטייען זענען געווען יודען, סיי די רעפובליקאנער, סיי די דעמאקראטען און סיי די סאציאליסטען האבען ארויסגעשטעלט יודישע קאנדידאטען.

איז דאס אין דער הויך-פאליטיק. אבער אויך אין די ברייטע שיכטען פונם לעבען איז דער אנטיסעמיטיזם דארט נישט קיין ריכטליניע, נישט קיין מאסגעבענדער פאקטאר, אויף וויפיל אינם קאפיטאליסטישען רעזשים עקזיסטירט בכלל קנאה-שנאה צווישען אינדיווידועןן און גרופעס, איז אוודאי אויך דער אנטיסעמיטיזם אמאל, אין זעלטענע פאלען, א מאטיוו פון שנאה. און דאס איז גראד דער נארישסטער מאטיוו, דער אמווייניגסטענס ראציאנעלער און פראדוקטיווער.

און וואס ס'איז נאריש אין איין לאנד, קען נישט זיין קלוג אין דער אנדערער. קיין שום גליקען וועט פוילען נישט האבען, למשל, דערפון, וואס אין די שטאטען וועלען שוין נישט זיין קיין יודישע וויצע-פרעזידענטען. אויב אין אמעריקע, וואס זוכט איצט וועגען צום פערלוירענעם וואוילשטאנד, האבען אלע פארטייען ארויסגעשטעלט יודישע קאנדידאטען, איז א סימן, אז דער דאזיגער וועג, דער וועג פון פערברידערונג און קאנסאלידאציע צווישען אלע פעלקער אין לאנד, קען פיהרען צום וואוילשטאנד, נישט די פערקעהרטע ריכטונג.

היטלער האט נישט בעוויזען, אז דער וועג דורך אנטיסעמיטיזם פיהרט צום פראגרעס, און ער וועט עס קיינמאל נישט בעווייזען.

פ. ק.

דאס געשריי פון אונצופרידענהייט

דער שלום צווישען זשאבאטינסקי'ן און בן גוריון

וועגען אפמאך, וואס איז געשלאסען געווארען צווישען די רעוויזיאניסטען און דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, וועגען די אונטערהאנדלונגען, וואס זענען צוליב דעם געפיהרט געווארען אין לאנדאן צווישען זשאבאטינסקי'ן און בן גוריון'ען שרייבט ד"ר י. טהאן אין „נ. דז.":

אין לאנדאן איז געשעהן א נס, אזא נס, וואס איז געווען א נאטירליכע נויטווענדיגקייט. די ביידע דערמאנטע אנפיהרער האבען זיך געזעצט צום טיש און האבען אנגעהויבען שמועסען צווישען זיך. איין מאל זענען זיי אזוי געזעסען און געשמועסט דרייסיג שעה אהן אויפהער. אזא מין זיצען איז זיכער נישט ענגליש, ס'קאן אפשר זיין יודיש, און זיכער איז עס רוסיש... לאמיר נישט פערגעסען, אז ביידע שטאמען פון רוסלאנד און אין דער רוסישער שולע האבען זיי געלערנט געזעלשאפטליכע ארבייט. און ווער האט אמאל געזעהן רוסישע אונטערהאנדלונגען, וואס זאלען זיך נישט אויסצייכענען מיט עפעס א רעקארד? אלזא — דרייסיג שעה אהן אויפהער און מיט געררייד. סוף כל סוף איז געקומען צו א הסכם.

קיין גענויע פרטים פון אפמאך זענען נאך נישט בעקאנט... מ'האט נאר אנ'איינדרוק און ס'איז אפילו זיכער, אז נישט בן גוריון, נישט זשאבאטינסקי זענען נישט פעהיג צו פערראטען זייערע פארטייען. אויב זיי האבען געשלאסען אנ-אפמאך, האבען זיי דאס זיכער געטון מיט דער פולער פעראנטווארטליכקייט פאר דער גרויסער זאך, וועלכע זיי דינען. מ'קאן זיך נישט פארשטעלען, אז מיט מענשען, וועלכע זענען איבערלייגט און קלוג, געבילדעט און דערפאהרען, זאל מען עפעס האבען איבערגעכאפט די מאס. מ'קאן זיך נישט פארשטעלען, אז מיט דער פערשטענדיגונג, וואס איז געשלאסען געווארען צווישען די דאזיגע צוויי מענשען, וואס געהערען צו די בעסטע צווישען די בעסטע, זאל עמיצער פון אונז נישט קאנען מסכים זיין.

געדאכט וואלט זיך אלזא, אז די גאנצע ארגאניזאציע וועט אהן אויסנאהם אננעהמען דעם פאקט און דעם אינהאלט פון דעם אפמאך מיט דער פולער אנערקענונג. אזוי האט זיך אויסגעדאכט און אזוי האט אפילו אויסגעזעהן אין ערשטען מאמענט. עס איז געווען עפעס ווי אנ'אויסדרוק פון פולער צופרידענהייט. קיינער האט נישט געהאט די דרייסטקייט צו קריטיקירען און צו צווייפלען.

אבער דער דאזיגער מצב פון שלום האט געדויערט נישט לאנג. די, וועלכע קאנען נישט עקזיסטירען אהן א 40-גראדיגער היץ, האבען דערפיהלט, אז עס ווערט זיי קאלט, וואס טייטש — מ'וועט שוין נישט קאנען מאכען קיין טומל? מ'וועט שוין נישט ארייינהאקען מיט דער פויסט אין טיש אריין? מ'וועט שוין נישט קאנען זידלען קיינעם. אז ר'איז א פעררעטער? וואס פארא לעבען וועט דאס זיין? כאטש לייג זיך אוועק און שלאף! די מענשען, אז זיי פערברענגען א טאג אהן קריגערייי און געשלעג, פערנאטירען דאך אין זייער טאג בוך: „פערלוירען א טאג!"

און זיי זענען גיך געקומען צו זיך. אויף ביידע זייטען פון פראנט. אין ביידע לאגערען זענען די אונצופרידענע געווארען אויפגעבראכט, און האבען זיך תיכף גענומען צו דער ארבייט. מ'הערט שוין כמעט משוגענע קולות פון ביידע זייטען, א טייל האבען באלד ארויסגעווארפען פון זיך אלע עהרען-אמטען, וואס זיי האבען ביי זיך אין די פארטייען פערנומען, וועלענדיג אזוי ארום דעמאנסטרירען געגען פערראט פון די אנפיהרער. דאס איז בעזונדערס געקומען צום אויסדרוק אין אט דעם צענטער פון געשרייערייען, אין ווארשא, וואו די פארטיי-פיהרער קאנען בכלל נישט רעדען, נאר שרייען. אט דער מצב פון געשריי-פסיכאז איז בכלל כאראקטעריסטיש פאר אונזער ליבער ווארשא אהן אונטערשיד פון רעליגיע און נאציאנאליטעט. אלזא — א געשריי געגען די פעררעטערישע פיהרער. מאדנע, וואס אפילו אין אזא אויסגעצייכענט מיליטאריזירטער פארטיי. געדאכט וואלט זיך, אז די הויפט מיליטערישע טוגענד איז דיסציפלין לגבי דעם פיהרער. און דא האט מען די געהארכזאמקייט איינגאנצען אוועקגעווארפען... פון דער אנדערער זייט פראנט איז אויך געווען נישט בעסער. פון פאלעסטינע גופא הערט מען, אז מ'וועט נישט הארכען די ווערטער פון שלום, מ'וועט אויך ווייטער קעמפען — און — שלאגען...

דאס איז דאך שרעקליך!

צי וועלען אט די קינדער צושטערען דאס, וואס די גרויסע האבען אויפגעבויט? דאס וועט זיך איצט ארויסווייזען...

דער סוד פון נייעם פרעמיער

פלאנדען, וועלכער האט צייטווייליג אפגערוקט דעם קריזיס אין פראנקרייך

די פאליטישע קאריערע פון נייעם פראנצויזישען פרעמיער פלאנדען קאן מען רעזומירען אין די פאלגענדע דאטעס: צו 25 יאהר דעפוטאט, צו 30 יאהר מיניסטער און צו 45 יאהר ראש פון דער רעגירונג.

אין פראנקרייך האט אזא קאריערע געמאכט נאר פואנקארע: דא האט מען נישט זעהר ליב יונגע מיניסטארען. דומערג, א שטייגער, האט זעהר אויסגענומען מיט זיין עלטער, דאס האט יעדען שטארק אימפאנירט.

צייכענען דאס בילד פון פרעמיער איז זעהר נישט שווער. שטעלט אייך פאר גאר א הויכען מאן, העפליך, שטענדיג מיט א שמייכעל אויף די ליפען. פאריז האלט מען פאר דער שטאט פון עלעגאנץ. אלזא ביי מענער איז גראד נישט אזוי. מענער טון זיך דא אן גאנץ איינפאך און אפילו נאכלעסיג. פלאנדען איז אין דער הינזיכט אנ'אויסנאהם. ער איז תמיד עלעגאנט אנגעטון. דא איז אפילו צו בעמערקען די השפעה פון דער סביבה, צווישען וועלכער ער פערברענגט גאנץ אפט. פלאנדען האט אין פראנקרייך אנגעזעהענע פאליטישע פריינד און ער געפינט זיך אונטער'ן איינפלוס פון ענגלישען ליבעראליזם.

פלאנדען איז בכלל א גרויסער רייזענדער און אין דער הינזיכט איז ער ווירקליך נישט עהנליך צו די פראנצויזען, וועלכע האבען פיינט צו רייזען און אויסער זייער היימלאנד קענען זיי געוועהנליך נישט קיין אנדער לאנד. נישט לאנג צוריק איז ער געקומען פון קאנאדע, וואו ער האט אויף א פייערונג רעפרעזענטירט די פראנצויזישע רעגירונג. פלאנדען קען אויך גוט צענטראל-אייראפע, וועלכע ער האט שטודירט נישט אין צייטונגען, נאר דורך רייזעס.

עס וועט זיין א גרויסער פאראדאקס צו זאגען, אז דער איצטיגער פראנצויזישער פרעמיער אינטערעסירט זיך ווייניג מיט פאליטיק. ער איז קודם כל עקאנאמיסט, און פאליטיק בעקומט פאר איהם א אינטערעס און בעדייטונג נאר דאן, ווען זי איז פערבונדען מיט פראגען פון עקאנאמיק. פאר די לעצטע 10 יאהר האט פלאנדען נישט געהאט אין פראנקרייך קיין איין גרויסען פאליטישען ארויסטריט. מיניסטער-פארטפעלען פלעגט ער געוועהנליך בעקומען „טעכנישע" — פינאנצען, עפענטליכע ארבייטען אד"ג.

אינטערעסאנט איז אט וואס: פלאנדען קאן רעדען איבער וואס נאר פאר א טעמע ס'זאל נישט זיין און די רעדע איז תמיד אינטערעסאנט. בעת די בודזשעט-דעבאטען אין פארלאמענט זיצען און הערען די רעדעס געוועהנליך בלויז א צוויי צעהנדליג ספעציאליסטען אבער באלד ווי אויף דער טריבונע בעווייזט זיך נאר פלאנדען, און אלע בענק ווערען פול, די דעפוטאטען ווייסען, אז זיין רעדע וועט זיכער זיין אינטערעסאנט.

פלאנדען קאן נישט מסכים זיין מיטן פינאנץ-מיניסטער. אבער שארף געגען איהם וועט ער נישט ארויסטרעטען. ער זאגט זיך ארויס אין א ווייכער און אנגענעהמער פארם. פלאנדען הויבט אן פון פינאנצען און עקאנאמיק און קומט צום סוף צו פאליטישע אויספיהרונגען, און דערביי בעגנוגענט ער זיך נישט בלויז מיט קריטיק, נאר ווייזט אויך אונבעדינגט אן, וואס מ'דארף לויט זיין מיינונג טון.

אנ'ארט האט פלאנדען פערנומען אין סאמע צענטער פון פארלאמענט, אין א גרופע לינקע רעפובליקאנער. קיין קלארע פאליטישע פיזיאנאמיע האט די דאזיגע גרופע קיינמאל נישט געהאט און זיי איז טאקע געלעגען דער סוד פון איהר איינפלוס. לינקע רעפובליקאנער זענען אנגענעהמבאר סיי פאר די רעכטע, סיי פאר די לינקע, זיי זענען אריין סיי אין קאבינעט פון הערייאן, סיי אין קאבינעט פון טארדיע'ן, ווייל אהן זיי איז אונמעגליך וועלכע ס'איז פאליטישע קאמבינאציע. אט די גרופע פלירטעוועט אדער מיט די רעכטע, אדער מיט די לינקע. דערין ליגט דער סוד פון פלאנדענס ערפאלג. א דאנק זיין שטעלונג איז איה"ם געלונגען אריינצובעקומען אין זיין קאבינעט סיי הערייאן, סיי לואי מארען.

ראטעוועט די פאליטישע לאגע אין פראנקרייך איז בעת'ן לעצטען קריזיס געווען נישט קיין לייכטע זאך. עס איז פאר קיינעם נישט קיין סוד, אז אין די לעצטע טעג האבען די געוועהר-מאגאזינען געמאכט אין פאריז גלאנצענדע געשעפטען: די פאריזער האבען זיך בעוואפענט און זענען גרייט געווען צו גיין אין גאס ארויס. די לאגע האט גערעטעוועט דומערג גופא, וועלכער האט זיך געווענדעט צו דער בעפעלקערונג מיט אנ'אויפרוף צו פערבלייבען רוהיג. דערצו נאך דארף מען צוגעבען, אז די „צייטווייליגע קרעדיטען", צוליב וועלכע דומערג איז אוועק אין דימיסיע, האבען נישט שטארק געקאנט בעגייסטערען די פאריזער און טרייבען זיי אויף די „בעריקאדעס".

פלאנדען האט ארויסגעוויזען א גרויסע געשיקטקייט. ער האט פערשטאנען, אז דעם קריזיס טאר מען באין אופן נישט פערציהען, אז מ'דארף האנדלען שנעל. און איהם איז ווירקליך געלונגען אין פערלויף פון איין טאג צו שאפען א נייע רעגירונג. צי דער קאבינעט וועט זיין א לאנגדויערדיגער — דאס איז א גרויסער ספק. די אינטערעסען, וואס רופען ארויס און פערשארפען די איצטיגע רעגירונגס-קריזיסען אין פראנקרייך זענען צו גרויס און ערנסט, אז א שנעל צונויפגעקלאפטער קאבינעט זאל קאנען איינהאלטען די ברויזענדע ליידענשאפטען אין לאנד. (אר')

לאַגע פון יודען אין ליטא ווערט קאַטאַסטראָפאַל

פון וו. לאַצקי בערטאָלדי

דער באַקאַנטער געזעלשאַפטליכער און קולטור־טוער ה' לאַצקי־בערטאָלדי איז צוריקגעקומען קיין פאַריז פון אַ באַזוך אין ליטא, אין צוזאַמענהאַנג מיט די יודישע עמיגראַציע־ענינים.

אַ מיטאַרבייטער פון „פאַריזער היינט" האָט געהאַט מיט איהם אַ שמועס וועגען דער לאַגע פון דער יודישער באַפעלקערונג אין ליטע.

קלאַגען וועגען דעם, אַז אויך אין קליינעם ליטע פאַרשטאַרקען זיך די אַנטיסעמיטישע טענדענצן און עס פאַרערגערט זיך די יודישע לאַגע — זענען לעצטענס אָפט צו אונז דערגאַנגען.

ה' לאַצקי־בערטאָלדי האָט די קלאַגען נישט נאָר באַשטעטיגט, נאָר ער האָט מיט זיין באַקאַנטער זאַכליכקייט און מעטאָדישקייט, געשילדערט אַ בילד, אויפ'ן גרונד פון דאָקומענטען און פערזענליכער באַאָבאַכטונג, ווי אַזוי די לאַגע פון די יודען ווערט וואָס אַ טאָג אַלץ מעהר קאַטאַסטראָפאַל.

„כדי צו באַקומען אַ געצויגעס בילד — זאָגט אונז ה' לאַצקי־בערטאָלדי — וועגען דער אמת'ער לאַגע פון דער יודישער באַפעלקערונג אין ליטא, דאַרף מען זאָגען עטליכע ווערטער וועגען יעדען געביט באַזונדער. לאָמיר אָנהויבען פון דער אַדוואָקאַטור.

פאַראַיאָהרען איז אַרויס אַ נייער געזעץ וועגען דער געריכטס־איינאָרדנונג וואָס ביים, אָדער ריכטיגער, פאַשיזירט גאָר אינגאַנצען דעם יוסטיץ־וועזען אין ליטא, פערשטאַרקענדיג די השפעה פון דער רעגירונגס־פאַרטיי „טאַוטיניקעס" (נאַציאָנאַליסטען). אַ טייל פון דעם דאָזיגען געזעץ באַציהט זיך אויף די גאַנצע זאַך ביי דער אַדוואָקאַטישער זעלבסט־פאַרוואַלטונג און גיט איבער די גאַנצע השפעה דעם יוסטיץ־מיניסטער. לויט'ן ביזעם געזעץ קען מען ווערען אַדוואָקאַטען נאָר דאַמאָלט, ווען דער יוסטיץ־מיניסטער גיט די הסכמה, נאָכ'ן ענדיגען דעם אוני־ווערזיטעט דאַרף מען אַ געוויסע צאָהל יאָהרען אַר־בייטען אין געריכט ווי אַנ'אָנגעשטעלטער. עס איז אָבער באַוואוסט, אַז יודען ווערען צו דער אַרבייט אין די געריכטס־אינסטיטוציעס נישט צוגעלאָזט. מען קאָן זאָגען מיט אַבסאָלוטער זיכערקייט, אַז אויף להבא איז דער וועג פאַר יודען צו דער אַדוואָקאַטור אין ליטע לחלוטין געשלאָסען.

די גזירה האָט זיך אויסגעשפרייט אויך אויף דעם איצטיגען אַדוואָקאַטען־שטאַנד. לויט דער פער־אָרדנונג, האָבען געקאָנט פאַרבלייבען אַדוואָקאַטען נאָר יענע, וואָס האָבען געהאַט 5 יאָהר פראַקטיק, ווייטער פון 5 יאָהר זענען געוואָרן פריוואַט־אַדוואָקאַטען. אַזוי אָבער ווי פריוואַטע אַדוואָקאַטען האָבען נישט געטאָרט זיין מעהר פון צוויי מאָל אַזוי פיל ווי דער געשוואָרענע אַדוואָקאַטען. האָט מען די איבעריגע בכלל אַרויסגעוואָרפען פון אַדוואָקאַטור־שטאַנד. אַזוי זענען אַ גאַנצע רייהע יודישע אַדוואָקאַטען געבליבען אָהן פרנסה. צוליב דער דאָזיגער גזירה איז די צאָהל יודישע אַדוואָקאַטען, אַראָפּגעפאַלען פון 70 פראָצענט פון דער אַלגעמיינער אַדוואָקאַטור ביז צו 40 פראָצענט.

אָבער אויך אין אוניווערזיטעט איז נישט בעסער נאָכ'ן אַנקומען פון דער היטלער־מאַכט אין דייטשלאַנד האָבען זיך אויך אָנגעהויבען בע־היינען שנדים איז'ם ליטווישען אוניווערזיטעט־לעבען. ביז לעצטענס פלעגען געענדיגטע פון מלוכה גימנאַזיעס אויפגענומען ווערען אָהן שום עקזאַמענס און פון פריוואַטע גימנאַזיעס פלעגט מען דאַרפען אָפּגעבען אַ מינדליכען עקזאַמען. פון יאָהר 1933 האָט מען איינגעפיהרט שריפטליכע עקזאַמענס אין ליטוויש פאַר אַלע געענדיגטע פון פריוואַטע גימנאַזיעס. דער סך הכל איז געווען, אַז פון 80 אַבי־טוריענטען אין פריוואַטע גימנאַזיעס איז אין יאַנואַר 1934 אויפגענומען געוואָרען נאָר איינער. בכלל קען מען זאָגען, האָט מען פון פאַראַיאָהרען אויפ־געהערט אויפנעמען יודען אין ליטווישען אוניווער־זיטעט.

אומפּאָפּיציעל עקזיסטירט אין ליטווישען אוני־ווערזיטעט פון יאָהר 1933 אַ שטילער נומערוס קלאַוזוס: זיבען און אַ האַלב פראָצענט פאַרן מע־דיצינישען פאַקולטעט און צעהן פראָצענט אויף אַנדערע פאַקולטעטען. דעריבער זענען זעהר וויניג יודען היי־יאָהר געגאַנגען זיך עקזאַמינירען אין אוניווערזיטעט.

נאָר די גרעסטע גזירה וואָס האָט פערמאַכט בכלל די טיירען פון מעדיצינישען פאַקולטעט פאַר יודישע אַביטוריענטען איז דאָס, וואָס מען האָט איינ־געפיהרט אַ געזונדס־אונטערזוכונג, צוליב דער „גע־זונד־אונטערזוכונג" זענען אַלע יודען אַרויסגעקומען קראַנקע, אַפילו אויסגעדינטע אין מיליטער האָבען זיך פאַר'ן ליטווישען אוניווערזיטעט אַרויסגעוויזען פאַר נישט גענוג געזונטע.

— אָבער וואָס הערט זיך אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט ? — פרעגען מיר דעם ה' לאַצקי־בערטאָלדי.

ה' לאַצקי ערקלערט אונז : —

— די דאָזיגע אַנטיסעמיטישע טענדענצען האָ־בען, פערשטייט זיך, אויך נישט אויסגעמיטען די ווירטשאַפטליכע געביטען. די אָרגאַניזאַציע „ווערסלאַס", אַ פעראייניגונג פון שטאַטישען סוחרישע מיטעלשטאַנד, דערמאָנט די קאָמפּאַרישע מיטעל־שטאַנד־אָרגאַניזאַציעס פון נאַצי־דייטשלאַנד. אין איהר אָפיציעלער וואָכענשריפט „ווערסלאַס" פיהרט זי אַ סיסטעמאַטישען קאַמף געגען די יודישע ווירט־שאַפטליכע פאָזיציעס. איהר פראָגראַם איז צו בע־פרייען די שטעט פון דער יודישער השפעה און זיי צוגעבען אַ ליטווישען כאַראַקטער, וואָס וועט דינען ווי אַ יסוד פאַר דער ליטווישער קולטור.

צייטענווייז האָט די דאָזיגע אָרגאַניזאַציע גע־פיהרט אַנ'אָפענע בויקאָט־קאַמפּאַניע געגען יודי־שען מיטעלשטאַנד. אָבער דאָס איז, ווייזט אויס גע־ווען נישט גאָר אינגאַנצען באַקוועם פאַר דער רע־גירונג און דעריבער האָט די אָרגאַניזאַציע אויס־געקלערט איצט אַ שפיצעל, וואָס גיט איהר די מעגליכקייט לעגאַל אָנצופיהרען דעם בויקאָט געגען יודישען האַנדעל, אַ סיסטעם פון אַ לאָטעריע. די „ווערסלאַס" גיט אַרויס לאָטעריע־ביכלעך מיט בלויע מאַרקעלעך, פערשטעהט זיך, נאָר פאַר ליטווישע קרעמער, וואָס גיבען דאָס דיזע קונדען, וועלכע באַקומען, צוליב די קניות דייערע, דאָס רעכט אָנ־טייל צו נעמען אין דער לאָטעריע „ווערסלאַס". ווען עס קלויבט זיך אָן אַ געוויסער סכום פדיון. אַנ־שטאַט צו פיהרען אַ קאַמף, אַנ'אומבעקוועמען און אָפענעם געגען די יודישע קרעמער, פיהרט מען אַ פערמאַסקירטע אַגיטאַציע געגען דעם יודישען מסחר דורך פראָפּאַגאַנדירען די בלויע מאַרקעלעך.

ווייטער גרייט די רעגירונג אַ האַנדווערקער־געזעץ, וואָס באַדייט אַ גרויסע גזירה פאַרן יודי־שען האַנדווערקער־שטאַנד.

שוין אין יאַנואַר 1934 איז אַרויס אַ טייל פונם געזעץ — וועגען עקזאַמענס פאַר אַלע פאַכען, אַפילו פאַר טאָג־לעהרער און דינסט־מיידלעך. דאָס געזעץ באַשאַפט אַנ'עקזאַמען קאָמיסיע פאַר יעדער שיינער פאַכען, און די עקזאַמענס זענען פריי.

כדי אויסצוהאַלטען דעם עקזאַמען אויפ'ן טיטעל מייסטער, דאַרף מען אויפווייזען נישט נאָר, אַז מען קען דעם פאַך, אָבער אויך, אַז מען האָט 15 יאָהר געאַרבייט אין דעם פאַך און אַז מען האָט בילדונג אין אַ סכום פון פיר קלאַסען גימנאַזיע. כדי צו קריגען דעם טיטעל פון אַ פשוט'ן האַנדווערקער דאַרף מען אויפווייזען צעהן יאָהר אַרבייט אין פאַך און פיר קלאַסען פון פאָלקס־שול.

דער דאָזיגער געזעץ ריהרט אָן אַלע יודישע האַנדווערקער, בוכהאַלטערס, ביורא און האַנדעלס־אַנגעשטעלטע. אומגעזעץ'ע האַנדווערקער קענען נישט אַזוי פיל ליטוויש, אַז זיי זאָלען קענען אָבגעבען מינדליכע און שריפטליכע עקזאַמענס. יודען האָבען דעריבער פאָרגעלייגט אַ פשרה, אַז מען זאָל פאָרהערען ליטוויש נאָר אויף אַזוי פיל, אויף וויפיל עס איז נויטיג זיך צוצופּאַסען אין ענינים פון פאַך.

עס איז אַרויס דעם 19־טען סעפּטעמבער 1934 אַ ביי געזעץ וואָס באַשאַפט אַ נייע לאַגע פאַר דער יודישער לאַנדווירטשאַפטליכער פרנסה אין ליטע.

דאָס דאָזיגע געזעץ באַשטימט אַז דאָס רעכט צו ערווערבען זיך ערד ביי אַלע יענע פערזאָנען, וואָס האָבען אַ געמישטע פרנסה און האָבען צו אין זייער הויפט־באַשעפטיגונג, צו אין זייער ווייטער פרנסה זיך פערנומען מיט לאַנדווירטשאַפט. פשוט גערעדט, מען האָט אָבגענומען דאָס רעכט צו קויפען ערד ביי אַלע יודישע קליינע סוחרים, אַלע האַנדווערקער, וועלכע פלעגען קאָמבינירען זייער פרנסה מיט לאַנדווירטשאַפט און האָבען באַ־שאַפען, ווי מען ווייסט, די אַזוי גערופענע ביי־שטעטעלדיגע יודישע לאַנדווירטשאַפט.

אויסער דעם איז לויט'ן ביזעם געזעץ פעסטגע־שטעלט געוואָרען אַ געוויסער מינימום פון יאָהרען (10 יאָהר) פון אַרבייטען נאָר אין לאַנדווירט־שאַפט אַלס אַ תנאי צו ערווערבען ערד. פריהער איז דאָס נישט געווען. ווען א יוד האָט א געוויסע צייט, אפילו ווייניגער פון 10 יאָהר, זיך פערנומען מיט לאַנדווירטשאַפט, האָט ער שוין געהאַט דאָס רעכט צו קויפען ערד. אַלע יודען מיט אַנ'אַרבעט־רעס צו לאַנדווירטשאַפט האָבען געקאָנט זיך ערווערבען ערד. דערמיט האָט, ווי געזאָגט, בע־קומען גאָר א גרויסען קלאַפּ די יודישע ביישטע־טעלדיגע לאַנדווירטשאַפט.

איבערגעבענדיג וועגען דעם, אַז די שטימונג ביי די יודען איז צוליב דער דאָזיגער רעגירונגס־פּאָליטיק א געדריקטע, אַז יודען פרובען שאַפען ליטוויש־יודישע גימנאַזיעס, אַז צווישען דער יו־דישער באַפעלקערונג באַשולדיגט מען די אַלטע יודישע אַדוואָקאַטען, אַז זיי האָבען צוליב קאַר־קורענץ־געפיהלען געווירקט, אַז די יודישע געזעל־שאַפטליכקייט האָט נישט ווי געהעריג רעאַגירט אויפ'ן געזעץ וועגען אַדוואָקאַטען, פיהרט ה' לאַצקי אויס:

„מען טאָר נישט איבערלאָזען די פערטיידיגונג פון די יודישע רעכט אין רשות פון די לאָקאַלע יודישע קיבוצים, וואָס ווערען געפיהרט אָפט פון פערזענליכע אינטערעסען. די פערטיידיגונג פון די יודישע רעכט מוז צענטראַליזירט ווערען אין וועלט־פערבעהם און מאַכט די גרינדונג פון אַ פעראייניגטען וועלט־קאָנגרעס פאַר א לעבענס־נויט־ווענדיגקייט פאַר'ן יודישען פאָלק און די גלות־לענדער".

א וואוקס מיט 21 פראָצענט

אין דער יודישער אינדוסטריע אין ארץ־ישראל

אין משך פונ'ם לעצטען האַלב־יאָהר

די הויך פונ'ם אַרבייטס־לוין אין די באַזונדערע צווייגען פון דער יוד. אינדוסטרי

ירושלים. מיט 21 פראָצענט איז פער־גרעסערט געוואָרען דער אומפאַנג פון דער אַר־בייט אין דער יודישער אינדוסטריע אין ארץ־ישראל אין משך פון איין האַלב־יאָהר, פון פעב־רואַר ביז אויגוסט ה. י. דער דאָזיגער שנעלער וואוקס פון דער ארץ־ישראל'דיגער אינדוסטריע איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן סמך פון גענויע בערעכענונגען פון דער סטאַטיסטישער אָפּ־טיילונג פון דער יודישער אַגענץ אין ירושלים.

בעת דער פאָריגער אַלגעמיינער צעהלונג פון דער יודישער אינדוסטריע אין פעברואַר ה. י. זענען אין 1,056 אונטערנעמונגען געווען באַשעפ־טיגט 11,848 אַרבייטער. בעת דער לעצטער צעהלונג, אין חודש אויגוסט ה. י., דאָס הייסט מיט 6 חדשים שפעטער, זענען שוין אין די דאָזיגע אונטערנעמונגען, — צו וועלכע עס זענען דורך די 6 חדשים צוגעקומען נאָך 84 ניי־געשאַ־פענע פאַבריקען, — געווען באַשעפטיגט 14,302 אַרבייטער. די פערגרעסערונג מאַכט אַלזאָ אויס קרוב צו 3,500 נייע אַרבייטער, אָדער אַ וואוקס אין 21 פראָצענט.

אַ באַזונדערס שטאַרקע פערגרעסערונג האָ־בען אין משך פון דעם האַלבען יאָהר געהאַט צו פערצייכענען די יודישע אינדוסטריע־אונטערנע־מונגען אין די פאָלגענדע בראַנזשען : האָלץ — מיט 25 פראָצענט, שפיין — מיט 22 פראָצענט, מעטאַל — מיט 21 פראָצענט, לעדער — מיט 21 פראָצענט. אַ שטאַרקען וואוקס האָבען אויך דורכגעמאַכט די טעקסטיל־אינדוסטריע, בעקליי־דונגס־אינדוסטריע און כעמישע אינדוסטריע.

צוזאַמען מיט דעם וואוקס פון דער יודישער אינדוסטריע אין ארץ־ישראל, זענען אין לויף פונ'ם לעצטען יאָהר אויך געשטיגען מיט בערך 10–15 פראָצענט פון די אַרבייטס־לויהנען פון די אַרביי־טער אין דעם גרעסטען טייל פון די אינדוסטריע־צווייגען.

דער דורכשניטליכער אַרבייטס־לויהן אין די באַזונדערע צווייגען פון דער יודישער אינדוסטריע אין ארץ־ישראל איז איצט פאָלגענדער : אין דער מעטאַל־אינדוסטריע: מעכאַניקער — פון 30 ביז 45 פיאַסטער (איין פונט ענטהאַלט 100 פיאַסטער) טעגליך; אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע: וועבער — פון 30 ביז 40 פיאַסטער אַ טאָג; קוואַליפיצירטע שניידערינס — 27 מיט אַ האַלבען פיאַסטער אַ טאָג; קוואַליפיצירטע מאַשיניסטען — 45 פיאַסטער אַ טאָג; בעקער — פון 8 ביז 11 פונט מאָנאַטליך; שריפט־זעצער — 9 פונט מאָנאַטליך; סטאָליער פון 45 ביז 65 פיאַסטער טעגליך.

פיל העכער זענען די דורכשניטליכע אַר־בייטס־לויהנען אין דער בוי־באַוועגונג. דאָרט פער־דינט אַ אונקוואַליפיצירטער אַרבייטער 35 ביז 40 פיאַסטער טעגליך און אַ קוואַליפיצירטער אַרבייטער, אָבהענגיג פון דעם פאַך, פון 40–45 פיאַסטער ביז איין פונט טעגליך. (פאַלקאָר.)

משה מאָנטעפיאָרע

זיין לעבענס־געשיכטע צום 150־טען געבורטס־טאָג

פון מ. דאַנצים

(7

מאָנטעפיאָרע ווערט דער רעטער פון די יודען אין פערסיע און מאַראָקאָ

די רעטונגס־אַרבייט פון משה מאָנטעפיאָרע פאַר די אונטערדריקטע און גע'רודפ'טע יודען אין פערשידענע לענדער איז געוואָרען אַלץ מעהר פער־צווייגט. מיר זעהען איהם אַרומפאָהרען מיט זיין פרוי יהודית און מיט זיין סעקרעטאַר ד"ר לעווי, פון לאַנד צו לאַנד, וואו יודען נויטיגען זיך אין הילף און שוץ. ער שלאָגט אָן די טירען פון קע־ניגען און מיניסטאָרען. ער געניסט פריינד צווישען די בעריהמטע ליבעראַלע שטאַטסמענער פון זיין צייט. ער איז אַ נאָהענטער פריינד פון דער ענג־לישער קעניגין וויקטאָריא און פון אַלע איהרע פרעמיער — מיניסטאָרען. ער פעראַיבטערסירט זיך דער יודישער לאַגע פאַ'שטעהער פון דער קייך. ער ווערט באַטראַכט ביי יודען און נישט־יודען אַלס דער אַמבאַסאַדאָר פון יודישען פאָלק. אַזוי וואו עס איז אַ צרה, וואו נאָר אַ גזירה אויף יודען, ווענדעט מען זיך צו איהם, און ווען ער פיהלט נאָר, אַז מיט זיין פערזענליכען איינפלוס קאָן ער ברענ־גען הילף, פערלאָזט ער באַלד זיין רוהיגע היים, זיינע געשעפטען און לאָזט זיך אַוועק אויף זיין רעטונגס־מיסיע, בעגלייט שטענדיג פון זיין געטרייער פרוי, וואָס איז ביז דעם לעצטען מאָמענט פון איהר לעבען געווען שטענדיג ביי זיין זייט און געגעבען מאַנטעפיאָרע אַ הארציגען אנטייל אין אַלץ, וואָס ער האָט אויפגעטאָן פאַר זיין פאָלק, און אויך איהם געגעבען דערמוטיגונג אין זיין הייליגער אַרבייט.

אין 1860 קריגט ער אַ פעטיציע פון די יודען פון דער שטאָט האַמאַדאַן אין פערסיע, אַז ער זאָל זיי קומען צוהילף און איינשטעלען זיך פאַר זיי ביים שאַך. אין דער פעטיציע שילדערן די יודען פאַר איהם די שרעקליכע רדיפות, וואָס די קומט אויס אויסצושטעהען פון דער מאַכמעדאַנישער באַפעל־קערונג. ער ווענדעט זיך באַלד וועגען דעם צו דער ענגלישער רעגירונג, און ער טוט עס אויך מיט אַ כאָר יאָהר שפעטער, ווען עס קומען ווידער אָן פון פערסיע ידיעות וועגען נייע רדיפות. אין אויסלענדישען מיניסטעריום ראָט מען איהם, אַז ער אַליין זאָל זיך ווענדען מיט אַ בריף צום שאַך, און אַ ביסעל שפעטער לאָזט מען איהם וויסען פון אויסלענדישען מיניסטעריום, אַז לויט אַ באַריכט פון דעם ענגלישען קאָנסול אין פערסיע האָט זיין פעטיציע צום שאַך געהאַט אַ ווירקונג. די רדיפות אויף די יודען זענען אָפּגעשטעלט געוואָרען.

מאָנטעפיאָרע איז שוין דעמאָלט נאָהענט צו ביינציג; ער איז אָבער נאָך טעטיג אין יודישע אינטערעסען, ווי אַ יונגערמאַן, און ווען עס דער־גרייכט צו איהם אַ ידיעה פון אַ צרה אויף יודען אין דעם אָרטער יענעם לאַנד, שפּאַרט ער נישט קיין כוחות און ווייסט נישט פון קיין רוה.

אין אַ דערגרייכען צו איהם די ידיעות, אַז די יודען אין מאַראָקאָ געפינען זיך אין אַ גרויסען אומגליק. מען האָט באַשולדיגט אַ יודי־שען יונגעל, אַז ער האָט פערגיפטעט זיין בעל־הבית, אַ שפאַניער, אין דער שטאָט סאַפי. דאָס האָט אַרויסגערופען בלוטיגע העצעס געגען די יודען. דאָס יונגעל איז געפייניגט געוואָרען, ער האָט אָ־בער אָפּגעלייקענט זיין שולד, מען האָט איהם אויפגעהאַנגען, און אויך עטליכע אַנדערע יודען זענען אומגעקומען.

מאָנטעפיאָרע שטעלט זיך באַלד אין פער־בינדונג מיט דעם מיניסטעריום פון אויסלענדישע אַנגעלעגענהייטען, ער באַשליסט אויך צו פאָהרען קיין מאַראָקאָ מיט אַ דעלעגאַציע, וואָס איז בע־שטאַנען פון אַנ'אָנגעזעהענעם יודען, חיים גור־דאַלע, וועלכער האָט געהאָלפען מאָנטעפיאָרען אין זיין אַרבייט, און סעמפסאָן סעמועל, דער סעקרעטאַר פון דער יודישער „באָארד אָף דעפּוטיס" אין לאָנדאָן. ער פאָהרט צוערשט קיין שפאַניע און ווערט אויפגענומען מיט גרויס כבוד אין דעם פאַלאַץ אין מאַדריד פון דער קעניגין איזאַבעלאַ. אין מאַ־ראָקאָ ווערט ער אויפגענומען פון סולטאַן; ער האָט אויך אונטערגעדונגען מיט די אָנגעזעהענע פיה־רער פון די מורישע (אַראַבישע) שבטים. איהם קומען צו הילף די ענגלישע קאָנסולען אין טאַנזשיר און אין אַנדערע שטעט אין מאַראָקאָ. ער באַזוכט די פערשידענע יודישע ישובים. איהם, דעם טיפען זקן, קומט אויס צו איבעראַנדערען הונדערטער מיילען דורך דעם מדבר אין די גרעסטע היצען, און איינ־שטעלענדיג אָפט דאָס לעבען אין געפאַהר.

זיין מיסיע אין מאַראָקאָ איז אָבער געקרוינט מיט ערפאָלג. ער קומט צוריק קיין לאָנדאָן אַ גליק־ליכער, און גיט אָפּ אַ לענגערען באַריכט פאַר דער באָארד או דעפּוטיס פון דעם, וואָס ער האָט אויפ־געטאָן. דיין באַזוך אין מאַראָקאָ האָט געמאַכט אַ טיפען איינדרוק אויף די פאַרשטעהער פון אַלע אויסלענדישע רעגירונגען. דער אַמעריקאַנער קאָנ־סול פון יענער צייט האָט צוגעשיקט אַ ספּעציעלען מעמאָראַנדום צו דער רעגירונג אין וואַשינגטאָן, אין וועלכען ער גיט איבער וועגען דעם באַזוך פון דעם בעריהמטען „פילאַנטראָפ", פון דעם „יודי־שען אַמבאַסאַדאָר", וועגען זיינע אונטערהאַנדלונ־גען מיט די אַראַבישע שייכען, מיט קאָנסולען און הויכע בעאַמטע, און פון דעם גרויסען כבוד, וואָס מען האָט איהם צוגעטיילט אומעטום, וואו ער האָט זיך באַוויזען.

אין 1862 איז געשעהען אַ גרויס אומגליק אין דעם לעבען פון דעם אַלטען, אונערמידליכען קעמפער. זיין פרוי יהודית, מיט וועלכער ער איז 50 יאָהר געווען פערבונדען מיט פעדים פון דער צאַרטסטער ליבע, איז געשטאָרבען. ער איז שווער געטראָפען געוואָרען פון איהר טויט, וואָרום זי איז נישט נאָר געווען זיין שטענדיגע לעבענס־באַגלייטערין, זיין געטרייסטער פריינד, נאָר יהודית האָט איהם אויך שטענדיג אינספּירירט אין דער אַרבייט פאַר זיין פאָלק, איז מיטגעפאָהרען מיט איהם אויף זיינע אומצאָהליגע מיסיעס, און זיינע „טאָג־ביכער" לייענען מיר אָפט: „איך פיהל זיך אייביג שולדיג צו מיין פרוי פאַר דעם ראַט, וואָס זי האָט מיר גע־געבען; פאַר דער מסירת נפש, וואָס זי האָט אַר־ויסגעוויזען אין דער רעטונגס־אַרבייט פאַר אונזערע ברידער; פאַר איהר טיפער רעליגיעזיטעט און פאַר איהר ליבע צו אַלצדינג, וואָס איז הייליג און טייער ביי אונזער פאָלק. זי האָט געשטאַרקט מיינע הענד און געגעבען מיר קוראַזש אין די שווערסטע מאָ־מענטען".

(ווייטער מאָרגען)

יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

פון דער צענטראלע פון גמילת-חסדים-קאסעס אין פוילען

ווארשא (יט"א) אונטערן פארזיץ פון ה' רפאל שערעשעווסקי איז פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער צענטראלע פון די גמילת־חסדים־קאסעס „צעקאבע" אין פוילען.

אין דער דאזיגער פערזאמלונג האבען אנטייל גענומען פארשטעהער פון 42 קאסעס פון פערשידענע שטעט אין פוילען, וועלכע זענען מיטגלידער פון „צעקאבע", ווי אויך די פארשטעהער פון די צענטראלעס אין ווילנער געגענד און מזרח־גאליציען.

דער פארזיצער פון „צעקאבע", ה' רפאל שערעשעווסקי עפענט די פערזאמלונג מיט א ווירדיגונג פון די גרויסע געזעלשאפטליכע פערדינסטען פון פערשטארבענעם בארון ראטשילד. די פערזאמלונג בעעהרט דעם אנדענקען פון פערשטארבענעם מיט אויפשטעהען פון די ערטער.

ה' שערעשעווסקי שטעלט זיך אפ אויף די אויפגאבען פון די קאסעס און די ראל, וועלכע זיי שפילען אין יודישען לעבען אין פוילען. די איצטיגע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דעם רעפרעזענטאטיווען ארגאן פון די קאסעס דארף נישט אויסערען די דערגרייכונגען פון די שוין אפגעטונענע ארבייטען פארן פערגאנגענעם בעריכטס־פעריאד, נאר דארף אויך אנצייכענען די וויכטיגע ענטוויקלונגס־ליניען פון דער גרויסער ארבייט פאר די יודישע מאסען אין פוילען.

אין פרעזידיום פון דער פערזאמלונג זענען אויסגעוועהלט די ה"ה: שערעשעווסקי, ד"ר בריזמאן (גראדנע), דיאמענד (ראדאם), רובינליכט (בענדין) און יאנאווער (וולאצלאוועק).

נאכדעם ווי עס ווערען ערלעדיגט איניגע פארמעלע ענינים אין דער טאג־ארדנונג, [illegible] ה' י. גיטערמאן אפגעגעבען א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון די ג"ח־קאסעס אין לעצטען יאהר. אין דעם בעריכט איז אנגעוויזען געווארען, אז די ג"ח־קאסעס האבען אין משך פון בעריכטס־יאהר בעדייטענד פערשטארקט זייער טעטיגקייט. עס איז נישטא כמעט קיין פאלען פון ליקווידאציע אדער אפשוואכונג פון ג"ח־קאסעס, דאגעגען בעמערקט זיך, אז א ריי"ע קאסעס, וועלכע האבען פריהער געארבייט שוואך, האבען לעצטענס פערשטארקט זייער ארבייט. דאס ערקלערט זיך מיט דעם, וואס ביי דעם כסדר וואקסענדען קריזיס, וואקסט אויך ביי דער בעפעלקערונג די פערשטענדניש פון דער אינסטיטוציע, וועלכע העלפט מיט די געליטענע פון קריזיס.

אמת, צוליב דער שווערער לאגע אין לאנד, האלט דער צופלוס פון די מיטלען אין די קאסעס נישט אן אין דער זעלבער מאס, ווי אין די פריהערדיגע יאהרען, אנשטאט א האלבען מיליאן, מיט וועלכען עס איז געוואקסען דער אייגענער קאפיטאל אין די קאסעס אין די פריהערדיגע יאהרען (דריי הונדערט טויזענד אין פאריגען יאהר), איז אין לעצטען בעריכטס־יאהר דער קאפיטאל געוואקסען נישט מעהר ווי לערך מיט צוויי הונדערט טויזענד זל. דאס איז פערשטענדליך א רעזולטאט פון דער כסדר פערערגערטער לאגע פון דער יודישער בעפעלקערונג. אין דער זעלבער צייט אבער זענען די קאסעס בעדייטענד פערשטארקט געווארען אין זייער אינערליכער ארבייט. אזוי למשל, בעמערקט זיך א פערבעסערונג אין די צוריקצאהלונגען מצד די לווים אין די קאסעס. הגם די הלוואות ווערען איצט ארויסגעגעבען אויף לענגערע טערמינען, בעטרעפען דאך די לעצטע מאנאטען פון בעריכטס־יאהר די צוריקצאהלונגען מעהר ווי אין די ערשטע מאנאטען, וואס עס ערקלערט זיך מיט דעם אויפמאהנען פון דער גרעסערער צאהל פערלעגענע חובות.

בעזונדערס זענען געווען בעדייטענד די רעזולטאטען פון דער חודש־אקציע, וואס איז ספעציעל געווען געווידמעט אויף אויפמאהנען די פערלעגענע חובות. א דערפרעהענדע ערשיינונג אין לעבען פון די קאסעס איז דאס, וואס לעצטענס בעמערקט זיך, אז די קאסעס זענען בייהילפיג אין פיל פאלען ביים שאפען זיך נייע בעשעפטיגונגען. דער וואקסענדער אינטערעס פון די קאסעס צו מיטהעלפען ביים שאפען נייע קוואלען פון פרנסה מערקט זיך אין א גרויסער צאהל קאסעס. איניגע קאסעס קענען שוין אפילו אנווייזען אויף צופרידענשטעלענדע רעזולטאטען.

עס איז אויך ווערט אנצעווייזען אויף דעם אנטייל מצד די טוער פון די קאסעס און אנדערע ארבייטען אויף דעם ווירטשאפטליכען געביט אויסער דער דירעקטער ארבייט פון לייסטען הילף דורך אהנפראצענטיגען קרעדיט. אין דער ערשטער רייה געהט די שטארקע אקטיוויטעט, וואס די קאסעס האבען ארויסגעוויזען ביי דער ארבייט פון די קאמיטעטען פאר מלאכה. דער ערפאלג פון די קאמיטעטען ביי דער לעגאליזירונגס־ארבייט פון די האנדווערקער דארף מען אין א גרויסער מאס צושרייבען דער גרויסער אקטיוויטעט, וואס עס האבען ארויסגעוויזען אויף די ערטער די טוער פון די קאסעס.

אלס א געוויסע דערגרייכונג דארף בעצייכענט ווערען דאס אויס'פועלן א סובווענץ פון דער רעגירונג פאר די קאסעס אין דער הויך פון הונדערט טויזענד זל. און פון דער הלוואה פון „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא" אויף א האלבען מיליאן זל. די סומען זענען נישט אין פערגלייך מיט די נויטען און בוצען פון די קאסעס, אבער אפילו אין דעם איצטיגען קריזיס קענען זיי דינען אלס בעווייז, אז עס ווערען אפגעשאצט די לייסטונגען פון די ג"ח.קאסעס.

צום סוף האט ה' י. גיטערמאן ענטוויקעלט א בריטען פלאן פון ארבייט אויף דער נאהענטסטער צייט, וועלכער געהט אין דריי ריכטונגען און נעמליך: פערשטארקען און פערטיפען די אינערליכע ארגאניזאציאנעלע ארבייט, אויסווירקען א גרעסערע מיטהילף פאר די קאסעס מצד דער רעגירונג, קאמונאלע אינסטיטוציעס, און קהלות און פערפעסטיגען די ארבייט פון די קאסעס אויף די געביטען פון שאפען נייע צוגאב־בעשעפטיגונגען פאר דער פערארמטער יודישער בעפעלקערונג.

ה' ר. שערעשעווסקי לייענט פאר דעם קאסע־בעריכט און בילאנס פארן יאהר 1933|34. דער יעהרליכער בעריכט שליסט זיך מיט אן אומזאץ סומע פון 275,728 זל. די בילאנס־סומע בעטרעפט 145.681 זל. די גרעסטע סומע פון הכנסות און הוצאות פערנעהמט די פאזיציע פון הונדערט טויזענד זל. פון די מלוכה־פאנדען.

ה' איינענבערג לייענט פאר די פראטאקאלען פון דער רעוויזיאנס־קאמיסיע, וועלכע האט קאנטראלירט די ביכער און בילאנסען און פעסטגעשטעלט אז אלץ ווערט געפיהרט אין געהעריגער ארדנונג.

נאכ'ן פארלעזען די טעטיגקייטס־ און קאסע־בעריכטען ענטוויקעלט זיך א ברייטע דיסקוסיע, אין וועלכע עס האבען אנטייל גענומען די ה"ה: קליינמאן (ווארשא), פיסעצקי (בערעזא קארטוסקא), באבעק (סעראצק), ד"ר בריזמאן (גראדנא), יאנאווער (וולאצלאוועק), קאהן (אזשביצע קיעלצ.), לאנגפוס (לובלין), וואלף (גארוואלין), הארן (ראווע מאזאוו.), פאגעל (זאקראטשים), ליבערמאן (זאווערצע), זיידענמאן (גאמבין), ראפאפארט (גריצע), שאליט (ווילנע) א. אנד.

אין דער דיסקוסיע האבען די רעדנער אנגעוויזען אויף דער וויכטיגקייט פון די בעקומענע קרעדיטען פון ג. ק., וועלכע האבען מיטגעווירקט אויפצוהאלטען די אקטיוויטעט פון די קאסעס. א טייל קהלות האבען נישט ווי געהעריג אויסגעפיהלט זייערע התחייבות'ן אין הינזיכט פון אויסצאהלען די סובווענץ פאר די קאסעס. דער „צעקאבע" דארף דעריבער אינטענסיוו ווייטער פיהרען זיין פראפאגאנדע־אקציע אין דער הינזיכט.

זעהר א גרויס ארט אין דער דיסקוסיע האט פערנומען די פראגע וועגען דער ארבייט פון אינסטרוקטארען בעזוכען פון די קאסעס, וואס איז אנערקענט געווארען אלס בעזונדערס נויטיג און וויכטיג.

טייל רעדנער האט זיך אפגעשטעלט אויף דער פראגע פון פליסיגער מאכען די קרעדיטען פון „דזשאינט", עס זענען אויך בעהאנדעלט געווארען די רעזולטאטען פון דער דורכגעפיהרטער אקציע איינצוקאסירען די פערלעגענע חובות, די אקציע פון איבערשיקן פעקלעך מיט געניצטע זאכען, וועגען רעכט אויף ארבייט פאר יודישע ארבייטער, וועגען נייע פרנסות פאר די יודישע העקלאסירטע מאסען, וועגען דער אקציע פאר די האנדווערקער א.א.וו.

נאך אן אויספיהרליכער דיסקוסיע איז אויסגעדריקט געווארען דער פערוואלטונג צוטרוי און אנערקענונג און די צוגעשטעלטע בעריכטען זענען בעשטעטיגט געווארען.

ביים רעפערירען דעם בודזשעט און ארבייטס פלאן פון דער געזעלשאפט פארן נעכסטען בודזשעט יאהר האט ה' בארענשטיין זיך גענוי אפגעשטעלט אויף דער ארבייט און דערגרייכונגען פון עקאנאמיש סטאטיסטישען ביורא ביים „צעקאבע", ווי ווייט עס ווערט אפגעשאצט די וויכטיגקייט פון דער ארבייט פון דעם סטאטיסטישען ביורא. ווייזט דער פאקט, וואס דער „פונדוש פראצי" האט בעשטימט פאר דעם ביורא די סומע פון 30,000 זל. יעהרליך אויף אויספארשען די לאגע פון די העקלאסירטע עלע מענטשען און די נייע פערדינסט־מעגליכקייטען פאר דער פערארמטער בעפעלקערונג אין די שטעטלעך. עס איז אויך געשטעלט געווארען אין רשות פון ביורא א סומע פון 8000 זל. יעהרליך אויסצופארשען די ווירטשאפטליכע לאגע אין די שטעט פון די מזרח־וואיעוואדשאפטען מצד דער וויסענשאפטליכער קאמיסיע צו פארשען די קרעסען.

דאס עקאנאמיש־סטאטיסטישע ביורא שטעהט אין קאנטאקט מיט פערשידענע וויסענשאפטליכע אינסטיטוציעס אין לאנד און אויסלאנד. עס ווערען בעארבייט די שוין עקזיסטירענדע מאטעריאלען וועגען יודישע פראגען, ווי אויך נייע מאטעריאלען אויפ'ן סמך פון ספעציעלע פארשונגען און אנקעטעס. דאס ביורא האט שוין ביים היינטיגען טאג א נעץ פון 350 קארעספאנדענטען אין גאנצען לאנד. אויסער דעם ווערען דורך ספעציעלע אינסטרוקטארען בעזוכט פערשידענע שטעט, פאר וועלכע עס ווערען בעארבייט אויספיהרליכע מאנאגראפיעס וועגען דער ארטיגער ווירטשאפטליכער לאגע.

שוין איצט, אין דער ערשטער צייט פון דער ארבייט פון ביורא, וואס דארף אייגענטליך בעטראכט ווערען אלס דער ארגאניזאציאנס־פעריאד, זענען שוין געשאפען געווארען מאטעריאלען פון גרויסער בעדייטונג. די אייגענטליכע רעזולטאטען וועלען אבער ערשט קומען אין א געוויסער צייט ארום. ווען די געזאמעלטע מאטעריאלען וועלען סעגרעגירט און בעארבייט ווערען.

דער ארגאן פון ביורא „דאס ווירטשאפטליכע לעבען" האט פערעפענטליכט א גאנצע רייה ארבייטען, וועלכע ברענגען א גרויסען צושטייער דער יודישער עקאנאמישער ליטעראטור און מיטגעהאלפען אויפקלערען פערשידענע פראגען פון דער איצטיגער יודישער לאגע אין פוילען.

דער בודזשעט פון עקאנאמיש־סטאטיסטישען ביורא בעטרעפט בערך 60 טויזענד זל. יעהרליך. ביים היינטיגען טאג בעשעפטיגט דאס ביורא 17 יונגע יודישע סטאטיסטיקער און עקאנאמיסטען.

דער רעפערענט רעדט ברייט ארום די אויפגאבען פון פערלאג און פרעסע פאר די ג"ח־קאסעס. די צענטראלע גיט ארויס 2 זשורנאלען, א מאנאטס־בלאט „פאלקסהילף" אין דער יודישער שפראך, ווי אויך א פירטעל־יאהר־שריפט אין דער פוילישער שפראך, געווידמעט דער ג"ח־בעוועגונג. ביידע זשורנאלען ערפילען א וויכטיגע קולטורעלע פונקציע, סיי פאר די טוער און סיי פאר דער עפענטליכער מיינונג.

„צעקאבע" פיהרט אויך אן מיט דער אקציע פון איבערשיקען פעקלעך מיט געניצטע זאכען פון אויסלענדישע קרובים פאר דער פערארמטער בעפעלקערונג, אהן אונטערשייד פון גלויבען, אין פוילען. פון דער דאזיגער אקציע האבען גענאסען בערך 15 טויזענד פאמיליעס.

אין בודזשעט איז אויך פרעלימינירט א סומע פון 100 טויזענד זל. פון די מלוכה־סובווענצען פאר די קאסעס. צוזאמען שליסט זיך דער יעהרליכער בודזשעט מיט א סומע פון 194 טויזענד זל. אין דער הכנסה און אין דער הוצאה.

נאכדעם ווי דער בודזשעט איז בעשטעטיגט געווארען, זענען אנגענומען געווארען א רייה רעזאלוציעס וועגען דער צוקינפטיגער ארבייט, בעזונדערס וועגען דער פראגע, אז די פערוואלטונג זאל אין דער נעכסטער צייט ארויסגעבען אן איינהייטליכען רעגולאמין, וועלכער זאל פערפליכטען אלע קאסעס.

ה' רפאל שערעשעווסקי שליסט די פערזאמלונג און דאנקט די אנוועזענדע פאר די זאכליכע דעבאטען, וועלכע זענען געפיהרט געווארען מיט'ן געהעריגען ערנסט און פערשטענדניש. עס איז נישט קיין וואונדער, זאגט ה' שערעשעווסקי, וואס ביי אזעלכע געטריי"ע און איבערגעגעבענע טוער האט זיך די ג"ח־בעוועגונג אזוי שעהן ענטוויקעלט און ערווארבען זיך אזוי פיל פריינד צווישען אלע שיכטען פון די יודישע און נישט־יודישע געזעלשאפטען אין פוילען.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען אויסגעוועהלט געווארען פאלגענדע פערזאנען: פראפ. שאר ד. שערעשעווסקי, וו. ווישליצקי, י. הימעלפארב, י. גיטערמאן, ד"ר א. זילבערשטיין (לעמבערג), מ. שאליט (ווילנע), אלס פערטרעטער: ה"ה יאנאווער (וולאצלאוועק), ד"ר בריזמאן (גראדנע), און רובינליכט (בענדין), אין דער רעוויזיאנס־קאמיסיע: ב. מארגענשטערן, א. איינענבערג, ל. ראמאנוס.

א לאדזער לעב־יונג פעראומגליקליכט 2 קיעלצער מיידלעך

ער פערפיהרט זיי, פערטאכלעוועט זייערע נדנים, לאזט זיי איבער מיט קליינע קינדער אויף דער גאס און אנטלויפט קיין פראנקרייך. — די צוויי קרבנות לייגען איין די טירען פון רבנים און אדוואקאטען און זוכען א טויט אויף זייער מלאך המות

מיט אנ'ערך א צוויי יאהר צוריק איז א געוויסע מאניע ק—ן געקומען פון קעלץ צוגאסט צו א מוהמע קיין לאדזש.

די גרויסע שטאט האט א פנים דעם פראווינצער מיידעל גאר שטארק אימפאנירט. זי האט זיך בעמיהט די דא פארברענגטע צייט צו פארוויילען, ווי אמבעסטען. יעדען אווענד האט זי בעזוכט אנ'אנדער טעאטער אדער קינא, נישט דורכגעלאזט קיין דאנסינג און בכלל אויסגענוצט יעדע געלעגענהייט פריילעך צו פארברענגען די צייט.

פארשטייט זיך, אז מאניע איז קיינמאל נישט געגאנגען אליין. אלעמאל האט זיך צו איהר צוגעשארט א געזעלשאפט פון קאלעגעס. ווער די בעגלייטער איהרע זענען געווען האט זי נישט געוואוסט. זי האט זיך נישט אינטערעסירט מיט זייער יחוס. פאר איהר איז גענוג געווען, אז זיי זענען געווען אנגעטאן שיין, עלעגאנט, האבען געקאנט גוט טאנצען, שיטען מיט קאמפלימענטען און דערציילען פעטע וויצען.

די מוהמע האט מאניען נישט איינמאל אויפמערקזאם געמאכט, אז לגבי די לאדזער סאלאנאוועס קאוואלירען דארף זי האלטען דעם קאפ אויף דער ראכטער זייט. היינטיגע מיידלעך רעכענען זיך אבער גאנץ קנאפ מיט די גוטע עצות אפילו פון א מאמע, וועט אויף זיי ווירקען א מוהמע.

איינמאל האט זיך מאניע בעקענט אין א געוויסען פערוויילונגס־לאקאל מיט א פאצעט. געווען איז דאס דער בעקאנטער לאדזשער הפקר־יונג און שארלאטאן מאקס ג—ק. דער פערשוין האט דעם קעלצער מיידעל אזוי דעם קאפ פארדרייט מיט זיינע דזשאן־זשואנישע שטיק, אז זי האט זיך אין איהם פערליבט איבער די אויערן און איז גרייט געווען פאר איהם אפילו אין פייער אריינצושפרינגען.

ס'האבען אויך דעסמאל נישט געהאלפען קיין טענות פון דער מוהמע. מאניע האט זיך אויפגעכאפט און איז נישט געזעגענדיג זיך, אהיימגעפאהרען, ארויסגענומען דעם גרויסען נדן, וואס ס'איז איהר איבערגעבליבען בירושה נאכ'ן פערשטארבענעם פאטער און נישט זעהענדיג זיך מיט קיינעם פון איהרע קעלצער קרובים, איז זי גלייך צוריקגעקומען קיין לאדז.

אהן וויסען פון דער לאדזער מוהמע האט מאניע געשטעלט מיט מאקס'ן א חופה. דאס פארפאלק האט זיך געדונגען א בעקוועמע דירה אויף אלעקסאנדער גאס, לייטיש די דירה אויסמעבלירט און אויך זיך איינגעארדענט א שיין גאלאנטעריע־געוועלבעל און אנגעהויבען צו פיהרען א גליקליך פאמיליען־לעבען.

די ערשטע צייט האט זיך מאקס באמת אויפגעפיהרט סטאטעטשנע. ער האט זיך צו מאניען בעצויגען, ווי א גוטער און געטרייער מאן, פלייסיג געארבייט אין געשעפט.

לאנג האט אבער די אידיליע צווישען דעם פארפאלק נישט געדויערט. אין קורצען האט ווידער אין מאקסען געוואכען אויפגעכאפט דאס הפקרדיגע בלוט. ער האט מיטן געשעפט זיך מעהר נישט געוואלט פערנעמען, איהם האט נאר געצויגען אין די קנייפעס, וואו ער האט געהוליעט גאנצע טעג און נעכט. געוויזען האט ער זיך אהיים נאר דאן, ווען ר'האט געברויכט געלד, און געלד האט זי איהם טאקע יעדעס מאל אונטערן דרוק פון קלעפ און די געמיינסטע זלזולים געמוזט געבען.

דאן האט ערשט מאניע דערזעהן, אז זי איז מיאוס אריינגעפאלען.

דערווייל האט זי אנגעהויבען צו שוועגערן. דאס שוועגערן און די ברוטאלע בעהאנדלונג פון מאן האט אויף מאניען אזוי שלעכט געווירקט, אז זי האט זיך געפיהלט זעהר שוואך און קראנק און איז נישט ביכולת געווען צו בעדינען דאס געשעפט.

זי איז דאן געצוואונגען געווען צו שרייבען נאך דער יונגערער שוועסטער, אז זי זאל שנעל קומען צו פאהרען און איהר מיטהעלפען אין דער בעל־בתישקייט און אין פיהרען דאס געשעפט.

די יונגערע שוועסטער סאלע, א מיידעל פון א יאהר 25, גארנישט קיין מיאוסע, איז טאקע גלייך געקומען און גאר פלייסיג זיך אנגעהויבען צו פערנעמען מיטן געשעפט.

באלד, ווי מאקס איז געוואר געווארען, אז סאלע איז געקומען צו פאהרען און בעל־בתעוועט אין געשעפט, האט ער אנגעהויבען צו ווערען אנ'אנדערער מענש. ער האט זיך צוריקגענומען אינטערעסירען מיטן געשעפט, גאנצע טעג דערין געזעסען, זיך געדרייט ארום דער שוועגערין, איהר מיטגעהאלפען אין דער ארבייט און איהר ארויסגעוויזען אויפמערקזאמקייט און אכטונג. גאנץ אפט האט ער זי פערבעטען אין לאקאלען און געמיטלעך זיך מיט איהר אונטערגעהאלטען. מאניע איז אין דער זעלבער צייט געלעגען אין דער היים אנ'איינזאמע און קיינער האט זיך אויף איהר נישט ארומגעקוקט.

זעהענדיג די בעציהונג פון מאקסען צו סאלען, האבען אפילו מענשען אנגעהויבען צו מורמלען — אויך מאניע האט בעמערקט, אז צווישען זיי קומט עפעס פאר. העלפען האט זי זיך אבער נישט געקענט.

אין דער ווירקליכקייט האט זיך טאקע אונטער מאניעס פלייצעס פערקאכט א הייסע ליבע צווישען מאקסען און סאלען. די דאזיגע ליבע איז אזוי ווייט אוועק, אז דאס פארל האט בעשלאסען אנטלויפען קיין אויסלאנד און דארט חתונה האבען.

דערווייל האט אונטערגעריקט די צייט, ווען מאניע האט געדארפט ענטבינדען ווערען. סאלע האט זי אפגעפיהרט אין קליניק, אויפגענומען א ביסעל אנווייזונגען, ווי אזוי צו פיהרען די בעל־בתישקייט בעת איהר אפוועזענהייט, דערנאך האט זי זיך מיט איהר הארציג געזעגענט און אהיימגעגאנגען.

באלד אין דער זעלבער נאכט האט מאקס אויסגעליידיגט דאס קרעמעל מיט דער דירה, פארטאכלעוועט אלע סחורות מיט דער איינריכטונג, די שטובען־ווירטשאפט מיט די איבעריגע פערהאנגענע ווערט־זאכען און צוזאמען מיט סאלען איז ער אוועק קיין קיעלץ.

מיט פערשידענע קונצען האט ער זי בעוויזען ארויסצונעהמען אויך איהר נדן פון דער באנק און ווען זי איז זיין פערלאנג ענדליך נאכגעקומען, האבען זיך ביידע אוועקגעלאזט צו דער גרעניץ.

הארט ביי דער גרעניץ האט מאקס זיך פון סאלע'ן אוועקגעדרייט און איז אין ערגיץ פערשוואונדען געווארען.

סאלע האט ארומגעזוכט דעם פויגעל אין דער גאנצער סביבה, ער איז אבער, ווי א שטיין אין וואסער אריין.

א צעבראכענע, אנ'ענטוישטע האט זי זיך קוים אהיימגעשלעפט. דא האט זי זיך אויך ארומגעזעהן, אז נישט נאר דעם נדן און אלע ווערט־חפצים האט דער שוואגער איהר צוגענומען, נאר אז זי איז אויך פון איהם מעוברת געווארען.

דערווייל איז מאניע אין קליניק ענטבונדען געווארען, געבוירען האט זי א מיידעלע און זיך שוין גענומען גרייטען אהיימצוגיין. אזוי ווי די שוועסטער האט זיך די גאנצע צייט פון דער קימפעט פאר די אויגען איהר נישט געוויזען, האט זי אנגעהויבען צו פערשטיין, אז די מעשה איז עפעס נישט גלאטיג.

און זי איז אהיימגעפאהרען מיט'ן נייגעבוירענעם קינד און געטראפען אנ'אויסגעליידיגטע קראם און אנ'אויסגערוימטע דירה, איז זי אוועקגעפאלען אין חלשות און מען האט זי לאנג געמוזט ראטעווען, ביז מ'האט זי דערמינטערט.

איצט שלעפען זיך ארום איבער די בית־דין־שטיבלעך און אדוואקאטישע קאנצעלאריעס ביידע פערפיהרטע שוועסטערן — איינע מיט א קינד אויף דער האנד און די צווייטע מיט א קינד אין שויס — און זוכען א טויט פאר זייער ביידענס מלאך המות.

מאקס זאל אבער שוין זיין, ווי מ'שמועסט אין פראנקרייך, און זאל דארט מאכען פאר'ן אויסגענארטען געלד פון די דערמאהנטע צוויי שוועסטערן־יתומים, א הולטייסקע לעבען. ארגוס.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 19	נאוועמבער
יב כסלו תרצ"ה	זון-אויפגאנג 7.03 זון-אונטערגאנג 3.39

דעלעגאציע פון קאלאניאל-הענדלער ביים שטאטישען סטאראסטע

ווענען די גרויסע שטראפען פאר נישט אפהיטען די האנדעלס-שעה'ן

אין הסכם מיט די בעשלוסען פון דער גרויסער פערזאמלונג פון קאלאניאל-הענדלער, האט זיך א דעלעגאציע פון פאראיין (שרודמיעסקא 20) נעווענדעט צום שטאטישען סטאראסטא ווענען א גאנצע רייה ענינים, וועלכע אינטערעסירען איצט די קאלאניאל-הענדלער. קודם-כל האט די דעלעגאציע בעריהרט די פראגע ווענען צוקער-צענניק. די דעלעגאציע האט אנגעוויזען, אז דער פרייז אויף דעטייל-פערקויף פון פארין איז פעסטגעשטעלט געווארען אויף 1 זל. 25 גר. אין דער צייט ווען די געוועלבער מוזען צאהלען 1 זל. מיט 23 א האלבען גראשען, אזוי ס'קומט אויס, אז די געוועלבער פערדינען 1.50 אין א זאק צוקער מיט איינוועגען און אנדער ריזיקא. דער סטאראסטא האט ערקלערט, אז דער פרייז פאר הורטאווניקעס איז ענטגילטיג פעסטגעשטעלט געווארען 122,75 א זאק.

דאן האט די דעלעגאציע בעריהרט די פראגע פון די האנדעלס-שעה'ן און זונטאג-רוהע און די גרויסע שטראפען, וועלכע זענען ארויפגעלעגט געווארען אויף די געוועלבער, וועלכע האבען געהאט פראטאקאלען פאר נישט אפהיטען די האנדעלס-שעה'ן.

דער סטאראסטא ד"ר ווראנא, אין דער אנוועזענהייט פון דעם וויצע-סטאראסטע ראשיצקי, האט געענטפערט, אז אין דער פראגע פון אפהיטען די האנדעלס-שעה'ן, קען קיין שום ענדערונג נישט פארקומען, די סטאראסטווע האט נאך נישט אויסגענוצט די גאנצע מאכט אין דער הינזיכט, ווייל מ'קען בעשטראפען מיט 2000 זל. שטראף אדער 3 חדשים ארעסט, דאך בעהאנדעלט די סטאראסטווע די קאלאניאל-הענדלער ליבעראל און זיי בעקומען פערהעלטנישמעסיג די קלענסטע שטראפען.

די דעלעגאציע האט דאן אנגעוויזען, אז אזעלכע גרויסע שטראפען קענען רואינירען די קרעמער, דער סטאראסטע האט געענטפערט, אז די קרעמער, וועלכע וועלען האבען פון 1 אקטאבער דעם ערשטען פראטאקאל וועט די שטראף זיין א קליינע, ביי וועמען די פראטאקאלען וועלען זיך איבערחזרן וועט בעשטראפט ווערען מיט דער גאנצער הארבקייט.

ס'איז נאך כדאי צו בעטאנען, אז דער סטאראסטע האט אנגעוויזען, אז פונקט 7 א זייגער מוז דאס געוועלב געשלאסען ווערען אין פערלויף פון די ווייטערדיגע 15 מינוטען קען מען ערלעדיגען די קונים, וועלכע האבען זיך פאר 7 א זייגער געפונען אין געוועלב. דער סטאראסטע האט אויך ערקלעהרט, אז ער האט נישט קיין שום פערבעהאלטען בנוגע דעם עפענען די געוועלבער אין דערפריה.

Puder Bebe Szofmana
ביי 35 יאהר אין דיענסט פון קינד

רעוואלווער און קוך-מעסער

א בלוטיגער קאמף צווישען א הויז-ווירט און זיין לאקאטאר

(2) אפגעשפילט האט זיך די געשיכטע נעכטען 2 ביי טאג אויף מאטעיקא-גאס 24.

דארט, אין יענעם הויז וואוינט א לאקאטאר, דער 40-יעהריגער פראנצישעק מארקעוויטש, און דער ווירט פון הויז דארטען איז א בעוויסטער ווילהעלם זייפערט (וואו א ווילהעלם – דארט א מיאוסע געשיכטע).

האט דער דאזיגער ווילהעלם זייפערט געהאלטען אין איין מאטערן מארקעוויטש'ן.

– סע קומט מיר 2 קווארטלען דירה-געלד... גיב אפ!

און מארקעוויטש ווידער האט געהאלטען אין איינ ענטפערען:

– ווארט א ווײלע... איך האב נישט... איך האב אקארשט ארייגעלייגט אין נויטיגען רעמאנט פון דער דירה כך וכך... כ'האב מיך אויסגעבייטעלט – קאן איך נישט...

דער – אזוי און יענער אזוי.

דער – אז כ'וועל באלד איינגעבען אין געריכט אויף א נ'עקסמיסיע, און דער אנדערער – כ'האב דיך אין דער ערד... מעגסט אפילו איינגעבען אויף דיין אייגענער עקסמיסיע-משונה...

ביז נעכטען, 2 בייטאג, איז זייפערט „נעקומען צו גאסט" צו זיין לאקאטאר, און א ווארט פאר א ווארט איז צווישען זיי אויסגעבראכען א ביטערער געשלעג.

אין דעם געשלעג ארייין האט זיך ארייגעמישט מארקעוויטשעס זוגתו, מרת יוזעפא, און זי האט זיך געטון-טון מיהען ארויסצושטופען דעם בעלבאס פון דער טיר ארויס...

דאס-א, וואס מ'גייט איהם גאר ארויסווארפען, האט זייפערט'ן א שלאג געטון איבערן הארץ, און ער האט נישט לאנג טראכטענדיג א כאפ ארויס געטון פון טאש א רעוואלווער...

מארקעוויטש האט דערזעהן דעם רעוואלווער, האט ער זיך אויך נישט לאנג מישב געווען, געכאפט פון טיש א קוך-מעסער, און א לויף-געטון דערלאנגען דעם הויזווירט זיינעם.

דאן האט זייפערט א ציה געטון דאס צינגעל און ס'איז געפאלען א שאס, וועלכער האט צום גליק נישט איינגאנצען געטראפען...

די קויל האט פערטשעפעט בלויז מארקעוויטשעס שארבען-ביין, און זיך ארייגעהאקט אין דער וואנד אריין, נאך איין צענטימעטער – און די קויל וואלט ארייגעטראפען אין שלייף...

הכלל, עס האט זיך געמאכט דער ריכטיגער טומעל און זאוויערוכע, ס'איז געקומען פאגאטאוויע און פאליציי, און האט דאס פארפאלק מארקעוויטש באנדאזשירט (פונם מאניפולירען מיטן קוך-מעסער האבען זיי זיך „צורעכטגעמאכט") און מ'האט זיי צוזאמען מיט זייפערטן (וועלכען ס'האט אגב אויך אויסגעהאקט א צאהן) אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט אריין.

נאכן פערהער דארטען האט מען זייפערטן פערהאלטען צו דער דיספאזיציע פון דער אויספארשונגס-מאכט.

ארעסטירט פלארטשאקס מערדער

(2) אין שייכות מיט'ן מארד פונ'ם 30-יאהריגען בעקער-ארבייטער פלארטשאק, וואס איז עהערנעכטען ביינאכט דערשטאכען געווארען אויף קאמיענא 20, דערוויסן מיר זיך, אז פאליציי האט שוין ארעסטירט דעם אייגענטליכען מערדער און זיינע מיטהעלפער.

לטובת דער געפיהרטער אויספארשונג ווערט דערווייל נישט אנגעגעבען זייערע נעמען.

א סברא, אז דאס בלוטיגע געשלעג, וואס איז אויסגעבראכען בעת מעשה, איז געווען דער פועל יוצא צון דער קאנקורענץ ווענען א פרוי.

רעפרעזענטאנץ-טעאטער „ראזמאיטאשטשי" 27 ציגעל-גאס 27 טעל. 112-25.
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

גאסטשפילען פון דעם יודיש-דייטשען שוישפילער און רעזשיסער פון בערלינער שטאט-טעאטער און לעסינג-טעאטער

קורט קאטש

היינט, מאנטאג, 9.30 אוונט די גרעסטע טעאטער-סענסאציע

„סערזשאנט גרישא"

פון ארנאלד צווייג אין 19 בילדער, רעזשי און הויפט-ראל: קורט קאטש.
עפעקטפולע אויסשטאטונג! ספעצ. קאנסטרוקטיווע דעקאראציעס פון ארט.-מאלער קודעוויטש

א פרעמיע פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט".

מיט דעם דאזיגען קופאן בעקומט מען ביי דער קאסע פון טעאטער „ראזמאיטאשטשי" 2 בילעטען צו 1,40 זל. פארטער-לאזשע און אין די ערשטע רייהען, שוין צוזאמען מיט גארדעראבע און שטייערן.

קופאן!
אויף 2 הנחה-בילעטען
היינט, מאנטאג, 9.15 אוונט
אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי"
שניידט אויס דעם קופאן.

דעם דאנערשטאג, 9.30 אוונט נאר 1 מאל! גרויסע הנחה- און פאלקס-פארשטעלונג
אלע בילעטען נור 1 זל.
א דאנק פון קינדער
א דאנק פון קינדער שפילט זיך אויס דעם טיפען שמערץ פון א צובראכען מוטער-לעבען.
א דאנק פון קינדער ווייזט די אונדאנקבארקייט פון קינדער צו זייער מוטער.
א דאנק פון קינדער איז גוט געשריבען און קאנצערט געשפילט.

די מלוכה-הלוואה-אבליגאציעס

וועט מען אנהויבען ארויסצוגעבען פרייטאג

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, האט מען דעם 16 ד. ח. נאך נישט אנגעהויבען ארויסצוגעבען די אבליגאציעס פון דער נאציאנאלער הלוואה, מחמת דער אמט פאר מלוכה-חובות האט נישט בעוויזען ארויסצושיקען קיין לאדז די אבליגאציעס צו דער צייט.

די דאזיגע אבליגאציעס וועלען אנקומען ערשט היינט – דירעקט אין די פינאנץ-אמטען. אזוי ווי אבער דאס ארויסגעבען זיי אין פארבונדען מיט דער פראצעדור פון אויסשטעלען די נעמען פון די אפנעמער אין א'ן אלפאבעט סדר, וועט דאס ארויסגעבען פון די אבליגאציעס זיך אנהויבען ערשט דעם קומענדיגען פרייטאג, דעם 23 נאוועמבער ה. י.

אויף די טאוולען פון די ענטשפרעכענדע פינאנץ-אמטען, אדער אין דער פרעסע וועט פערעפענטליכט ווערן דער סדר פון ארויסגעבען די ראזינע אבליגאציעס.

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1914

היינט, מאנטאג, דעם 19 נאוועמבער דארפען זיך שטעלען די פאבאראוצעס פון 1914, וועלכע האבען זיך צוליב וואסערע-נישט-איז סיבות נישט געשטעלט צו די טערמינען און די מענער פון די עלטערע יאהרגענג וועלכע האבען זיך לעת עתה צו א צווייטער רעגיסטראציע (פון א פאבאר-רשימה) נאך נישט געמאלדען און זענען נישט ארייגעטראגען געווארען אין די פאבאר-ליסטעס, און וואוינען אויפ'ן שטח פון אלע פאליציי-קאמיסאריאטען.

צוגאב-פאבאר

דעם 28 נאוועמבער וועט זיין טעטיג א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ.ק.או. לאדז 2, פיעטריקאווער 165. עס דארפען זיך אהין שטעלען די פאבאראוצעס פון יאהר 1913 און עלטערע, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט און וואוינען אויפן שטח פון 14, 13, 12, 10, 7, 6, 4, 1 קאמיסאריאטען און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון שטאט-סטאראסטווע.

פאבאראוצעס פון 1913

און עלטערע ווערען גערופען צום מיליטער-דינסט

(א) בעזונדערע פ.ק.או.'ס שיקען איצט פונאנדער קארטי-פאוואלאניעס פאר די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1913 און עלטערע, וועלכע האבען ביי דער קאמיסיע-איבערזיכט בעקומען צושטייונגען צום טעכנישען מיליטער.

דער פאבאר פון ספעצ-אפטיילונגען, ווי אויך צו בריקען, באהנען און וועגען-אפטיילונגען וועט פארקומען אין דעצעמבער ה. י.

דעם לאקאל-שטייער

פון מען צאהלען אהן „אופאמניעניעס"

(א) אלס ענטפער אויף א רייה אנקלאגעס פון לאקאל-שטייער-צאהלער, הלמאי מען נעהמט אונטער עקזעקוציע-שריט און מען בעשטימט ליציטאציעס אהן צושטעלען פריהער „אופאמניעניעס", קלעהרט אויף די פינאנץ-מאכט, אז א „נאקעז פלאטניטשי", וואס ווערט אויסגעשטעלט אויף א גאנץ יאהר שטעלט מיט זיך איינענטליך פאר די ערשטע „אופאמניעניע". און נאכן אפפליסען פונם ראטע-טערמין ווערען אנגענומען עקזעקוציע-שריט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: י. קאפראוויסקי (גאוואמיעסקא 15), ס. טראוקאווסקי (בזשעזשינער 56), מ. ראזענבלום (שרודמיעסקא 21), בארטאשעווסקי (פעטריקאווער 95). סקווארטשינסקי (קאנסטנע 54), משינסקי (ראקיטשינער 53).

קלאנג-קינא-טעאטער
Zachęta
זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער סאוויעטישער פילם, וואס אילוסטרירט די לעצטע קאמפען פון דער ווייסער גווארדיע נעגען די רויטע א. נ.:

לעצטער אטאמאן
אניענקאוו

רייכער אינהאלט! פרעכטיגע מעלאדיעס! רוסישע לידער! אין דער הויפטראלע: דער גלענצענדער ארטיסט ŁYWANOR

אויסערן פראגראם:
„CSIBI"
מיט Franciszka Gaal

אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום-טוב 12 א זייגער. געוועהנליכע טעג 4 נאכמ.

Dr.
Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע
נעהמט אן פון 8–12 בייטאג און פון 4–9 אוונט.

ווער וועט זיין זגערזשער שטאָט-פּרעזידענט?

(א) ווי מיר דערוויסן זיך, קומט איצט פאָר א קאָנפערענץ אין שייכות מיט'ן וועהלען א שטאָט=פּרעזידענט פאַר זגערזש.

אויף דעם דאָזיגען אַמט ווערט אַרויסגערוקט די קאַנדידאַטור פון דעם ביז-איצטיגען פּרעזידענט, ה' סוויערשטש.

פון נויט צו זעלבסטמאָרד

(2) אין טויער אויף פּילסודסקיעגאָ 66 האָט זיך עהערנעכטען געסמ'ט מיט זאַלץ=זויער די 20-יעהריגע סטאַניסלאַווא פּאַכאַלטשיק — אַנ'אַר-בייטסלאָזע און היימלאָזע. אין א האָפנונגסלאָזען צושטאַנד האט מען זי אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָש-טשער שפּיטאָל.

די סיבה פונ'ם טראַגישען שריט — עקסטע נויט.

דאָס זעלבע האָט נעכטען געטון אין טויער אויף לעשנאָ 54, די אַרבייטסלאָזע און היימלאָזע העלענא גוטאָווסקא. אויך זי האָט מען אָפּגעפירט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

סיבה פון זעלבסטמאָרד — נויט.

(א) אויף נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 175 האָט דער אַרבייטסלאָזער 24-יעהדיגער יוזעף ריבאַרטשיק זיך איבערגעשניטען דעם האלדז מיט א ראַזיר-מעסער.

פּאַגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף און אָפּגעפיהרט אין קרייז-שפּיטאָל.

א זונטאָג-געשלעגעלע

(2) אויף אַגראָדאָווא 29 איז ביי איינעם א לאָקאַטאָר לכבוד זונטאָג פאָרגעקומען א פריילעכע סעודה'לע.

האָט מען געגעסען און געטרונקען צוביסלעך, און דערנאָך זיך גענומען אביסעל אדורכלופטערען די ביינער.

עס האָט זיך געמאַכט, אָהן צין הרע, אַזוי לוסטיג און לעבעדיג, אַז עס האָט זיך געמוזט אַריינמישען פּאָליציי און פּאָגאָטאָוויע.

אויפ'ן „שלאַכט-פעלד" האָט מען באַנדאַ-זשירט 2 פּערזאָן: דעם 29-יעהריגען זיגמונד אדאמעק און די 34-יעהריגע בראָניסלאַווא סטאַ-ניסלאָווסקא.

פּאָליציי פיהרט אַנ'אויספאָרשונג.

אַקאַדעמיע פון געוועז. פּאָלי-טישע אַרעסטאַנטען

(א) נעכטען איז, אין שייכות מיט דער 20=יאָהריגער עקזיסטענץ פונם פערבאַנד פון פּאָלי-טישע אַרעסטאַנטען פאָרגעקומען אין דער „פילהאַרמאָניע" א פייערליכע אַקאַדעמיע.

עס האָבען צ.א. געהאַלטען רעדעס: דער דעפּ. פּרזשישעווסקי, שטשעדזשינסקי און אַדוו. פּיאָטר קאָן.

צום סוף איז פאָרגעקומען א קאָנצערט=טייל.

אורקע נאַכאַלניק'ס פאָרלעזונג אין „פילהאַרמאָניע"

מיטוואָך דעם 21-טען ד. ח. וועט אין זאַל „פילהאַרמאָניע" האַלטען א פאָרלעזונג דער בע-קאַנטער אורקע נאַכאַלניק א. ד. ט. „אונטערשטע און אויבערשטע שיכטען" ווי אויך איינעגע רעצי-טאַציעס פון זיינע ווערק. די פאָרלעזונג וועט פאָר-קומען אין דער יודישער שפּראַך.

הלאַנג=קינא „MIRAZ"
11 ליסטאָפּאַד (קאָנסטאַנט.) 16
היינט אונאַפּרופליך צום לעצטן מאל!
איינציגער סאָוויעטישער פילם. וואָס ווערט גערעדט און געזונגען יודיש און שפּיגעלט אָפּ דאָס לעבען פון די יודען אין ראַטען-פערבאַנד א. ג.
דער צוריקקעהר
פון
נאַטאַן בעקער
אין דער הויפּט-ראָל: דער גענייאַלער
מיכאעלס
אויסגעצ. אַקטיאָר פון ראַטען-פערבאַנד.
פּרייזען אויף אַלע סעאַנסן 54 און 85 גר.
מאָרגען— פּרעמיערע „אויף דער גאַס"

טעאַטער „פילהאַרמאָניע" גאַרנמאַרויטש-גאַס 20 טעל. 213-84
געדענקט! אַז די „באַנדע" שפּילט שוין די לעצטע וואָך אין לאָדז!!!
(היינט, 9 אָוונט — דער גאַנצער פּאַרטער 1 זל.)
די יודישע באַנדע
מיט די פריילעכע „באַנדיטען": (ל. א. ב.) חנה גראָסבערג, לילי ליליאַנא, מאַל=ווינא ראַפעל, דוד לעדערמאַן, לעאָן ליבגאָלד, הערמאַן פעניגשטיין, זישע האַיק, אייזיק ראָטמאַן.
לעצטע 2 טעג!
זאָל לעבן עמך!
פריילעכער לאַך, זינג און טאַנץ-פּראָגראַם. בילעטן אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

געוועז א בורר אוז גענומען דאָס הויז פאַר זיך
סענסאַציע איז דער סוחרישער וועלט

אין די סוחרישע קרייזן אין לאָדז קאָכט איצט מיט אַנ'אומגעהויערער סענסאַציע ה' אַזוי א לאָדזער גרויסער גביר און חסיד האָט אויף א שווינדלער־שען אופן אויסגענוצט צוויי אַנגעזעהענע יודישע סוחרים און די פשוט אומגליקליך געמאַכט. די געשיכטע איז פאָלגענדע:

די צוויי אַנגעזעהענע יודישע סוחרים די ברי־דער פ. האָבען אַ גרויס הויז אין צענטער שטאָט אויף פּעטריקאָווער גאַס, וועגען אַ האַלב הויז האָבען זיי געהאַט אַ סכסוך מיט זייערס אַ קרעדיטאָר אַזוי ווייט ביז דער ענין איז געקומען צו אַ דין־תורה פון דריי רבנים, אַלס בורר מצד די ברידער פ. איז אַרויסגעטרעטען זייער אַ כלומרשטער פריינד דער גביר, וועלכער האָט עטליכע הייזער אין לאָדז דער חסיד ב. ד. וו.

דאָס בית־דין האָט אַרויסגעטראָגען אַ פּסק, לויט וועלכען אין האַלב הויז געהער אינגאַנצען די ברידער פ. ווייטער האָבען די ברידער פ. געזאָלט בעקומען 13600 דאָלאַר מזומנים און אַ וועקסעל אויף עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאָטעס. אויף דעם דאָזיגען געלד האָבען געוואַרט עטליכע יתומים און יתומות.

דער געגנער פון די ברידער פ. האָט אָבער נישט געוואָלט מקיים פּסק זיין, אַזוי ווי דאָס איז געווען עטליכע טעג. פאַר'ן טערמין ווי דאָס דערמאָנטע הויז פון די ברידער פ. האָט געזאָלט אַרויסגעשטעלט ווערען אויף אַ ליציטאַציע. האָט דער בורר, דער „פריינד" פון די ברידער פ. געפּרובט דעם ענין אויסצוגלייכען, ס'האָט זיך געמאַכט אַזאַ סיטואַציע, אַז די ליציטאַציע האָט געמוזט אדורכגעפיהרט ווערען און דאָס הויז האָט געמוזט איינגעלעגט ווערען ביד שליש. דער שליש איז געווען דער ב. ד. וו. ער האָט דאָס הויז געוואָלט האַלטען עטליכע וואָכען ביז מען וועט בעצאָלן „טאָוואַזשיסטוואָ" דאַן האָט ה' וו. זיך געוואָלט אָפּנעהמען זיין געלד, וועלכעס ער האָט אויסגעלעגט ביים אָפּשרייבען דאָס הויז און די ברידער פ. האָבען געזאָלט צוריק בעקומען צו זייער בעזיץ, ערשט דאַ האָבען זיך אָנגעהויבען אַ־רויסצוווייזען דעם „פריינדס" שלעכטע כוונות: דער טערמין פון „טאָוואַזשיסטוואָ" איז בכיוון אדורכגעלאָזען געוואָרען און דאַן האָט ה' וו. זיך אָנגעהויבען צו מאַכען פאָלע פּרעטענזיעס דהיינו: פאַר'ן בוררות האָט ער פערלאַנגט 1000 דאָלאַר, דאַן האָט ער אויסגעראָבען אַן אַלטען חוב פון 1900 דאָלאַר, זיך געדעכענט דריי פּראָצענט צינזען אַ חודש, צינזען פון צינזען, אַזוי אַז פון די 1900 דאָלאַר איז געוואָרען גאַנצע 5500 דאָלאַר. ה' וו. האָט ווייטער געאַרבייט מעשים. ער איז געקומען אין פערשטענדיגונג מיט דעם ערשטען בעל־דין פון די ברידער פ. און האָט איינגעזעצט אַ געריכטס־סעקוועסטראַטאָר אין דעם דערמאָנטען הויז, אַזוי בעלעבאָטעוועט מען דאָרט שוין זייט 4 יאָהר. דאָס הויז ווערט רואינירט און מ'בעהמט די גאַנצע צייט די־הה־געלד.

אַלע מיטלען אַדורכצוקומען מיט ה' וו. מצד די ברידער פ. האָבען נישט געהאַט קיין פּעולה. די פּערזענליכע בריוו פ. האָבען געפּרובט דורך אַ שלום־געריכט דעם ענין צו ערלעדיגען, צו אַזאַ גע־ריכט איז געקומען: צום בוררות־געריכט האָבען געהערט די ה"ה: י. מ. פאַק, יונה ראָזען, און אַלס סופר - אַרביטער — ה' אברהם אייזנער, דעם ה' וו. האָט זיך אָבער איינגעגעבען דאָס שידס געריכט אויפצורייסען און דערפון איז גאָרנישט גע־וואָרען, דאַן האָבען די ברידער פ. געפּרובט צו רופען דעם ה' וו. לוין צום לאָדזער ראַבינאַט. דער חסיד ה' וו. וויל אָבער בכלל נישט קומען און די ברידער פ. האָבען אַרויסבעקומען אַ סירוב.

די ברידער פ' האָבען נאָך געפּרובט צו רופען דעם בעל־דבר צו ר. וואַליער רב, וואו ה' וו. האָט אַ פאַבריק און וואו ער וואוינט. אָבער אויך דאָס האָט אַ קנאַפּע פּעולה, צוליב דעם האָבען די פער־אומגליקליכטע ברידער פ. זיך געפינען געצוואונגען איבערצוגעבען דעם גאנצען ענין דער פּראָקוראַטור. די ברידער פ. בערעכענען זייער שאָדען אויף עט־ליכע הונדערט טויזענד זלאָטעס.

רעכט און פליכטען פון בעלי-אכסניות לגבי זייערע געסט

דער נייער קאָדעקס פון התחייבות'ן רעגו-לירט די בעציהונגען צווישען בעזיצער פון האָטע-לען, אכסניות, מעבלירטע צימערן און אַנדערע עהנליכע אַנשטאַלטען און זייערע געסט.

לויט די דערמאָנטע בעשטימונגען זענען די איינגענטימער פון די אויסגערעכענטע אַנשטאַלטען פעראַנטוואָרטליך פאַר שאָדענס, וואָס די געסט האָבען געליטען צוליב פערשווינדען אָדער צושע-דיגט ווערען פון די חפצים אָדער אַנדערע ווער-טען (געלד) וועלכע זיי האָבען אריינגעבראַכט אין די דאָזיגע אַנשטאַלטען. דער בעל אכסניה איז בעפרייט פון אזא פעראַנטוואָרטליכקייט בלויז אין דעם פאַל, ווען ר'איז ביכולת צו בעווייזען, אַז דער שאָדען האָט פעראורזאַכט דער גאַסט אַליין, זיין בעגלייטער אָדער זיין בעזוכער, אַז דער שאַ-דען איז ענטשטאַנען צוליב די אייגענשאַפטען פון צושעדיגטען חפץ גופא אָדער צוליב א נישט פאַר געזעהענעם פאַל, וואָס האָט זיך נישט געלאָזט אפילו ביי די אַנגעשטרענגסטע בעמיהונגען אויס-מיידען.

די פּרובען פון די בעל-אכסניות דורך ענט שפּרעכענדע בעקאַנטמאַכונגען אָדער אַנדערע בע וואָרענישען זיך אַרויסצודרייען פון דער אַנגעוויזענער פעראַנטוואָרטליכקייט האָבען קיין שום רעכט ליכע בעדייטונג.

די פעראַנטוואָרטליכקייט פון די בעל-אכסנ יות שפּרייט זיך אויס נאָר אויף די יעניגע חפצים, וועלכע זענען איבערגעגעבען געוואָרען אין זייער רשות אָדער אין רשות פון זייערע משרתים עווענ טועל, וועלכע זענען אַוועקגעלייגט געוואָרען אויפן אַנגעוויזענעם דורך זיי אָרט אָדער אויפן בעשטימ-טען צו דעם צוועק אָרט.

דער געליטענער מוז תיכף מיטטיילען דעם האָטעל=בעזיצער וועגן פאָרגעקומענעם שאָדען, אין געגענפאַל פערלירט ער די רעכט אויף ענט-שעדיגונג. בכלל ווערט אַזא פּרעטענזיע פערעל-טערט נאָכן אַפּלויף פון א 6-חדשים'דיגען טערמין. די לעצטע צוויי כללים האָבען אַנ'אַנווענדונג בלויז דאַן, ווען די פערלוירענע אָדער צושעדיגטע חפצים זענען נישט אָוועקגעגעבען געוואָרען דעם בעל-אכסניה צו בעהאַלטען און ווען מ'קאָן נישט פאָרוואַרפען דעם בעל-אכסניה אָדער זיין פּערזאָ-נאַל בייזוויליגקייט אָדער קאַלטע נאַכלעסיגקייט.

אין אַזעלכע פאַלען בעטרעפט די ענטשעדי-גונג נישט מעהר, ווי די געזעהגליכע ווערט פון אַוועקגעקומענעם חפץ אָדער די קאָסטען פון צו-רעכטמאַכען דעם צושעדיגטען חפץ.

וואָס שייך א פערלוסט אָדער צושעדיגונג פון טייערע חפצים (ציהרונג), געלט, ווערט-פּאַפּירען אָדער קונסט=זאַכען, טראָגט דער בעל-אכסניה פעראַנטוואָרטליכקייט פאַרן פולען ווערט בלויז אין פאַל, ווען מ'האָט זיי איהם געגעבען צו בעהאַלטען אָדער מ'קאָן איהם עווענטועל זיינע משרתים פאָרוואַרפען בייזוויליגקייט אָדער קאַלטע נאַכלעסיגקייט. אין געגענפאַל דאַרף די ענטשעדי-גונג נישט איבערשטייגען די סומע 1000 זלאָטעס פאַר יעדען גאַסט.

אין דער זעלבער מאָס זענען אויך פעראַנט-וואָרטליך די בעלעבאַטים פון באָד-אַנשטאַלטען און שלאָף-וואַגאָנען פאַר די חפצים, וועלכע די געסט ברענגען געוועהנליך מיט.

די בעזיצער פון האָטעלען, אכסניות, מעב-לירטע צימערן און עהנליכע אַנשטאַלטען האָבען משכנות-רעכט אויף די חפצים, וועלכע די געסט האָבען מיט זיך מיטגעבראַכט. בנוגע דעם בע-טראָף פון די אויסהאַלט-קאָסטען, ד. ה. זיי מעגען די חפצים פערהאַלטען, כל זמן דער חוב ווערט נישט בעצאָהלט.

ראַדיאָ-ווינקעל

לייכטע אָדער ערנסטע מוזיק?
(די פערשידענע פערלאַנגען פון די ראַדיאָ-הערערס)

די גרויסע ראַדיאָ־סטאַציעס פון דער וועלט האָבען זעהר פיל שוועריגקייטען ביים צונויפשטע־לען דאָס ראַדיאָ־פּראָגראַם. די לייטונגען פון די ראַדיאָ־סטאַציעס וואָלטען גערן געוואָלט ערפילען די פערלאַנגען און פאָדערונגען פון זייערע ראַדיאָ־הע־רער. וואָס טוט מען אָבער, ווען כמעט יעדער צווייטער ראַדיאָ־הערער האָט אַנ'אַנדערען וואונש? איי־נער וויל מען זאָל איהם דורכן ראַדיאָ געבען בלויז לייכטע מוזיק, אַ צווייטער וויל דאַגעגען אויסשליס־ליך ערנסטע מוזיק. עס איז אויך פאַראַן אַ גרוי־סער טייל ראַדיאָ־הערער וועלכע האָבען אַ געפיהל פאַר פיינע מוזיק און פאָדערען מען זאָל זיי געבען וואָס מעהר אַרטיסטישע מוזיק, פון אַנ'איינהאַלטס־רייכען און ערנסטען כאַראַקטער. פערשטייט זיך אַז די ראַדיאָ־ליבהאָבער פון פיינע מוזיק זענען אין דער מינדערהייט. עס איז אָבער קלאָר, אַז די דירעקציע פון דער ראַדיאָ־סטאַציע מוז זיך רעכ־נען מיט זייערע פערלאַנגען. די דאָזיגע ראַדיאָ־הערער שטעלען מיט זיך פאָר אַזוי צו זאָגען, די מו־זיקאַלישע סמעטענע און פעדריבען, מען זאָל זיי פונט קעגענקומען זייערע פערלאַנגען.

פרעגט זיך טאַקע, ווי אַזוי קען מען שלום מאַכען מיט די, וואָס ווילען פערוויילונגס־מוזיק און די, וואָס האָבען אַ בעדערפעניש פאַר סובטעלע איינדרוקען? דאָס דאָזיגע האַרבע פּראָבלעם האָט מען געפּרובט לעזען דורך פונאַנדערטיילען די פּראָ־גראַמען אויף קאַטעגאָריעס: „ערנסטע" און „פאָפּו־לערע". גלייכצייטיג האָט מען אויך נישט געטאָרט פערגעסען וועגען אַ דריטער קאַטעגאָריע — „צו־געגנגליכע". די ערפאַהרונג האָט געוויזען אַז דאָס איז אומגעהויער שווער צו געפינען אַ פּאָפּולערע שאַפונג וואָס זאָל גלייכצייטיג אויך האָבען אַ גרוי־סען אַרטיסטישען ווערט. דערצו מוז מען זיך באַך רעכענען מיטן מיקראָפאָן, דאָס איז אַ בעסטיע, וואָס שלינגט אַראָפּ טעגליך ריזיגע מאַסען מוזיק און עס איז געניג, אַז א געוויסע פּאָפּולערע זאַך, וואָס פאַלט לייכט אַריין אין אויער, זאָל געשפּילט ווערען צוויי אָדער דריי מאָל און שוין קומען אָן פון די ראַדיאָ־הערער אַנקלאַגעס, אַז מען גיט זיי בלויז „אויסגע־דראָשענע" מוזיק.

דער איינציגער מעגליכער אויסגאַנג פון דער דאָזיגער לאַגע איז צו פיהרען אַ פּאָליטיק פון אַ „פּראָגראַם־ליניע", וואָס דאַרף געפיהרט ווערען מיט אַ גרויסער מאָס פון אינטעליגענץ און גוטע איינפאַ־לען. ביים געניאַלסטען דירעקטאָר קאָנען זיך אָבער אויך אַמאָל אויסשעפּען די גוטע אידעאַלען. אין אַזעלכע פאַלען קומען שטאַרק צונוץ די בריוו פון די ראַדיאָ־הערער צום פּוילישען ראַדיאָ. מיט די זאַכ־ליכע בעמערקונגען פון די ראַדיאָ־הערער זייערע איינפאַלען און בעמערקונגען רעכענט זיך די לייטונג פון ראַדיאָ זעהר שטאַרק און דאָס העלפט אויך אין אַ גרויסער מאָס, אַז די פּראָגראַמען זאָלען שטעהן אויף דער געהעריגער הויך און זאָלען קאָנען צו־פרידענשטעלען ווי ווייט מעגליך די בריטסטע שיכ־טען פון די ראַדיאָ־הערער.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
מאָנטאָג, ד. 19 נאָוועמבער 1934

6,45 פריהמאָרגען-אויריציע, 6,48 פּליטען, 6,52 גימנאַסטיק, 7,07 פּליטען, 7,15 ידיעות, 7,25 פּליטען, 7,50 רעקלאַמע-קאָנצערט, 11,57 צייט-סיגנאַל, 12,03 ידיעות, 12,05 פּרעסע, 12.10 קאָנצערט, 1 ידיעות, 1,05 קאָנצערט, 3,30 עקס-פּאָרט, 3,35 בערזע, 3,45 קאָנצערט, 4,45 לעקציע דייטש, 5 קאָנצערט, 5,25 פּליטען, 5,35 פּליטען, 5.50 רעפּעראַט, 6 פּליטען, 6,10 רעפּערטואַר פון די טעאַטערן, 6,15 פּאַרטעפּיאַן-קאָנצערט, 6,45 שמועס פאַר קינדער, 7 זעלנערישע אודיציע, 7,30 רעפעראַט, 7,50 ספּאָרט, 8 מוזיק, 8,45 אָוונט-ידיעות, 9 שאַפונגען פון פּוילישע קאָמפּאָ-זיטאָרען, 9,45 רעפעראַט וועגן מאַרשאַל פּיל-סודסקי, 10 רעקלאַמע קאָנצערט, 10,15 טאַנץ-לעקציע, 10,35 טאַנץ מוזיק, 11 ידיעות, קאָמוני-קאַטען, 11,05 טאַנץ מוזיק.

פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

היינט אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע א גרעסערע בע-ראַטונג פון ציוניסטישע עסקנים און פאַכמענער-ספּעציאַליסטען מיט'ן אַנטייל פון די דעלעגירטע פון ציוניסטישען צ. ק. אין פּוילען די ה"ה: מ. קירשענבוים און אינזש. לאַנדשטאַק פון וואַרשע.

עס האַנדעלט זיך וועגען שאַפען א ווירט-שאַפטליכען אינסטיטוט פון פאַכמענישע אויסביל-דונג פאַר עולים קיין א"י.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג.

ספארט-בעוועגונג

צי דארף מען יובלען

אין די לעצטע וואכען איז אויפגעבראזט געוואָרען די יודישע ספאָרט־יוגענד. מען יובעלט, און מען פרייט זיך, מען גרויסט זיך און מען שטאָל־צירט, אַ קלייניגקייט: יודישע באָקסער האָלט אַז איין נצחון נאָכ'ן אַנדערען, די „מכבי"־מאַנשאַפט האָט דערגרייכט די מייסטער־שאַפט פון דער הויפט שטאָט און וועט קעמפען וועגען דער מייסטערשאַפט פון פוילען. ראָטהאָלץ, בורדינג, ניישטאַט, פילביק א.אַ.וו. זענען געוואָרען דער טרויסט פון דער יודישער יוגענד, וועלכע גרייבען זיך אין די ספאָרט־פעראייי־נען, און אומעטום ווערט מיט אומגעדולד ערוואַרט דער מאָמענט ווען די הערמאָנטע יודישע באָקסער וועלען זיך בעווייזען אויפן רינג.

מיר ווילען זיך פערטראַכטען דערויף אויף ווי־פיל די דאָזיגע פרייד איז בערעכטיגט און אויף ווי־פיל די דאָזיגע נצחונות פון די יודישע באָקסער קען העלפען צו דער ענטוויקלונג פון דער יודישער ספאָרט־בעוועגונג. צו דער מאַסען־בעוועגונג, צו וועלכער עס שטרעבען (לכל הפחות אין די סטאַטוטען) אַלע אָהן אויסנאַהמען יודישע ספאָרט־פעראייבען.

ס'פערשטייט זיך, אַז מיר האָבען גאָרנישט גע־גען דעם, אַז די באָקס־מאַנשאַפטען פון די יודישע פעראייבען זאָלען זיין גוטע, אַז איינע זאָלען זיך געפינען אַזעלכע באָקסער ווי מיר האָבען הערמאָנט, פערשטייט זיך אַז מיר וואָלטען געוואָלט זעהן כסדר'־דיגע נצחונות ביי אינזערע באָקס־מאַנשאַפטען, אָבער דער דאָזיגער אומשטאַנד טאָר בשום אופן נישט פער־שווינדלען דעם קאָפּ אויף דעם אופן, אַז אַלץ און די גאַנצע ארבייט און טעטיגקייט זאָל זיך דאַרפען קאָנצענטרירען אין דער ריכטונג, אַז מיר זאָלען מעהר נישט זעהען ווי די דאָזיגע באָקס־מעטשען און די דאָזיגע באָקס־טשעמפּיאָנען. מעהר געיובעלט און מעהר געפרעהט וואָלטען מיר זיך, ווען מיר וואָל־טען למשל אויף אַ גימנאַסטישען אויפטריט פון אַ יודישען ספאָרט־פעראיין געזעהען, זאָלען מיר אָנ־געהמען, טויזענד איבענדע גימנאַסטיקער, מעהר שטאָלץ וואָלטען מיר געדאַרפט זיין, ווען מיר זאָ־לען דערגרייכען כאָטש צו איין אייגענעם ספאָרט־פּלאַץ, אויף וועלכען מיר זאָלען זעהען הונ־דערטער לייכטאַטלעטיגס און לייכטאַטלעטיקער אוי־בען אָהן שום אויסרעכענונגען און ערוואַרטונגען, נאָר לשם דעם ספאָרט אליין.

די מעשה איז אָבער, וואָס אַזוי איז עס נישט און ס'וועט אַזוי שנעל נישט זיין, פאַר די יודישע פעראייבען איז לייכטער ווי פון צונויפשטעלען 8 גוטע באָקסער אַ לייכטערער ווי צו וואַרבירען הונדערטער און הונדערטער יודישע יוגענדליכע און יונגעלייט אויף אויסצונוצען דאָס מיטעל, וועלכע ס'זענען די יודישע פעראייבען, צום צוועק צו וועלכען זיי דינען — צו דער פיזישער רעגענעראַנס פון דער יודישער יוגענד.

ס'זענען פאַראַן צוויי מיינונגען אין די רייהען פון דער יודישער ספאָרט־בעוועגונג. איין מיינונג איז די, וועלכע זאָגט, אַז די אייגענטליכע ארבייט דאַרף געפיהרט ווערען איבעראליך אין די פעראייבען, אַז מען דאַרף וויניגער אַכט לייגען אויף דעם אויסערליכען עפעקט. די אַנדערע מיינונג איז פונקט אַ פערקעהר־טע — אַז מ'דאַרף אויסערליך בעווייזען גרויסע לייס־טונגען, דאָס וועט זיין אַ פראָפּאַגאַנדע־מיטעל און די יודישע יוגענד וועט קומען אין די פעראייבען.

ביידע די דאָזיגע מיינונגען זענען גערעכט. די אויסערליכע זייט טאָר אָבער בשום אופן נישט פערטונקלען און אָפּשטופּען אַ אַ זייט, די אינערליכע ארבייט. מיר קענען זיין צופרידען דערמיט וואָס די יודישע באָקסער זיגען, אָבער מיר טאָרען בשום אופן נישט האַלטען אַז דאָס איז גענוג.

S.

ליגע-מעטשען איז לאנד

ל. ק. ס. — פאגאן 1:2

דורך דער גאנצער צייט פון שפילען האָט געדעגענט, אַזוי אז דער מעטש איז געשטאנען אויף א נידריגען ניוואָ. דאָס שפילען איז געווען אַ ברוטאלעס און שארפעס.

דער ל.ק.ס.־שפילער פעגזא איז שווער פער־וואונדעט געוואָרען ביי א צוזאַמענשטויס מיט מא־האַטשעווסקי. דער ריכטער קושעווינסקי האָט נישט געקענט דערהאלטען די שפילער אין די ראהמען. ביידע טויערען פאר ל.ק.ס. האָט דערי־גרייכט קרול.

קראקאוויא — פאלאניא 0:5
גארבארניא — פאדגוזשע 1:3
ווימלא — ווארטאַ 1:2
לעגיא — ווארשאוויאנקא 0:4

ס'איז נאָך פערבליבען צו שפילען אין דער ליגע איין מעטש צווישען ל.ק.ס. און גארבארניא, וועלכער וועט אָבער נישט האָבען מעהר קיין ווירקונג אויף דער טאַבעלע. מ'קען שוין איצט פעסטשטעלען, אז דאָס ערשטע אָרט אין דער טאַ־בעלע האָט פערנומען „רוך". פון דער טאַבעלע פאלט ענטגילטיג ארויס די קראקאָווער „פאָדגוזשע".

מעטש וועגען אריינגעהען אין דער ליגע

שלאנסק (קאַטאָוויץ) — רעווערא (סטאַניסלאוואָוו)

0:5

פריינדשאַפטס-מעטש

רוך — פוילישער מיליטער-פלאַט 3:8

באָקס

מכבי-פאלאניא — בוראפעשטער באָקס-קלוב 8:8

ביי א פובליקום פון 3000 מענשען איז נעכטען פאָרגעקומען דער באָקס-מעטש צווישען דער קאָמבינירטער מאנשאַפט מכבי-פאָלאָניא מיט דער רענאָמירטער מאנשאַפט פון בוראפעשטער באָקס-קלוב. דער מעטש האָט זיך פערענדיגט מיט א רעמי-רעזולטאט 8:8. פון די יודישע באָקסער האָבען געוואונען נאָר בירענבוים און שפיגעלמאַן, פילניק האָט רעמיזירט. פערשפילט האָבען ראָזענ־בלום, באָרענשטיין און שטאהל. פון די פאָלאָניא־באָקסער האָט געוואונען יאנטשאַק, פאבישאַק האָט רעמיזירט.

אפגעלעגט די באקס-מייסטער שאַפטען אין ווילנא

די באָקס-מייסטערשאַפטען אין ווילנא זענען אין דער לעצטער מינוט אָפּגעלעגט געוואָרען.

רינגקאַמף-מייסטערשאַפטען איז לאָדז

ס.ק.ס. — מכבי 3:18
י.ק.פ. — סאקאָל 9:12

געעפענט דעם האקעי-טרעניר-לאגער איז קאַטאוויץ

אין קאטאוויץ האָט זיך געעפענט דער טרע־ניר-לאגער. ס'זענען שוין אָנגעקומען די האָקעאיס־טען פון „קראָקאָוויא".

אלס בעגנער פון דער פוילישער רעפּרע־זענטאנץ זענען איינגעלאדען געוואָרען עטליכע דייטשע און שוועדישע האָקעי-מאנשאפטען.

באקס-מעטש

„גוויאזדא"-„מכבי"

וועגען בעכער פון „אַראַראַט"

די צוויי יודישע באָקס-מאַנשאַפטען, „מכבי" און „גוויאַזדאַ", אין וואַרשאַ זענען לעצטענס שטארק אויסגעוואַקסען און געהערען צו די שטאַרקסטע באָקס קלובען אין דער הויפט-שטאָט. „מכבי", האָט ערצילט די מייסטערשאַפט פון וואַרשאָ און „גוויאַזדאַ" האָט איבעררעשט מיט איהר זיג איבער „סקאַדאַ" (5:11). די ריוואַ־ליזאַציע פון די דערמאָנטע קלובען אויף דעם געביט איז זעהר שטאַרק, ווייל זיי האָבען די שטאַרקסטע יודישע באָקס-מאַנשאַפטען אין פוילען.

דער לאָדזער „אַראַראַט" וועלכער שפילט איצט אין וואַרשאַ, האָט בעשלאָסען צו שענקען א וואַרטפולען בעכער פאַר'ן שטאַרקסטען יודישען באָקס-קלוב אין וואַרשאַ און האָט זיך געוואַנדען צו די צוויי פעראיינען איינצואָרדנען אַ באָקס־קאַמף צווישען „מכבי" און „גוויאַזדאַ" וועגען פרימאַט אין דעם צווייג. אין דער „גוויאַזדאַ"־מאַנשאַפט, איז דערלויבט געוואָרען ארויסצוטרע־טען צוויי פרעמדע פויסטלער בכדי זיך צו פער־שטאַרקען.

דער דאָזיגער אינטערעסאַנטער מעטש וועט פאָרקומען אין די נאָהענטסטע טעג אין זאַל פון „ציר ק" און וועט זיין די היי-יעהריגע סענסאַציע אין דער באָקס-וועלט אין פוילען.

Dr. H.Rakowski

אינערליכע קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

האָט זיך איבערגעצויגען פון זאַוואַדקאַ 8 אויף טראַנגוטאַ 5, טעל. 137-34.

זאַל פילהאַרמאָניע טעל. 213-84

מיטוואָך, דעם 21-טען נאָוועמבער, 9 אַ זייגער אָוונד

וועט דער בעקאַנטער אויטאָר פון ווערק

„אייגענע לעבענס-בעשרייבונג פון א פערברעכער".

האַלטען אַ פאָרלעזונג

„די איבערשטע און נידריגסטע שיכטען פון דער געזעלשאַפט"

וועט אויך רעציטירען עטליכע קאַפּיטלען פון די ביז-איצט נישט געדרוקטע אייגענע ווערק.

צוליב דער פערזענליכער אַנוועזענהייט פון אמת'ען אורקע נאַכאַלניק און צוליב דער זעהר אינטערעסאַנטער טעמע פון דער פאָרלעזונג, פערשפרעכט דער אָוונט צו זיין זעהר אינטערעסאַנט.

די פרייזען פון די פּלעצער פון 75 גראָשען.

ר. איזראַעל

דער בערזען-סוחר

42

שפאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

— איך בין געווען צופרידען, האָט ראַלף גע־זאָגט, וואָס דער אינספעקטאָר ווייסט נישט מעהר וועגען מיין שייכות צום מאָרד. איך האָב איהם געוואָלט האַלטען אין דעם דאָזיגען גלויבען און דערביי האָב איך איהם פשוט געענטפערט.

— יאָ, איך ווייס דערפון, אַז רובין איז גע־ווען דער געליבטער פון דער אַרטיסטקע פאַני.

— האָסט זיך נישט געדאַרפט בעמיהען, האָט פאַני געזאָגט, איך אַליין האָב דאָס דערצעהלט דעם אינספעקטאָר.

— דאָס ווייס איך. דער אינספעקטאָר האָט געדאַרפט מיין בעשטעטיגונג, ער האָט געדאַרפט אַן עדות דערויף און כדי איך זאָל זיין אין אָר־דנונג, כדי דעם אינספעקטאָר אַראָפּצופיהרען פון וועג, פון חשדים, בנוגע מיין פּערזאָן, האָב איך איהם ערקלערט, אַז איך בין ווייטער דיין געליבטער און וואוין מיט דיר צוזאַמען. דאָס איז די גאַנצע סיבה צוליב וועלכער איך בין דאָ אַהער געקומען און וויל ביי דיר וואוינען אַ געוויסע צייט.

— איך פערשטעה שוין אַלץ, האָט פאַני גע־זאָגט, אָבער זאָג מיר, וואָס פאַרא ווירקליכען שייכות האָסט דו צו דעם מאָרד?

— אַהאַ, שוועסטערל, דאָס וואָלט איך זעהר געוואָלט דערווייל בעהאַלטען פאַר מיר. איבערי־גענס, צוליב וואָס דאַרפסט דו דאָס וויסען? אויב דו וועסט וויסען, וועסט דו זיין שוין איינער פון די וועלכע בעהאַלטען אויס פערברעכער. ס'איז געפעהר־לעך, אַז דו ווייסט נישט דערפון און ביזט גאָר־נישט פעראַנטוואָרטליך. איך ווייס דאָך צומבעסטען, אַז דו האָסט נישט קיין קלאָרע אַהנונג וועגען דעם, וואָס ס'איז געשעהען מיט רובינען.

— געהיס, ווייס איך נישט. דאָס איז אַן עקעל־האַפטער שוידערליכער מאָרד. איך אַליין בין פער־אינטערעסירט און שטאַרק פעראינטערעסירט דערין, אַז די מערדער זאָלען ענטדעקט ווערען.

— זעהסט דו און דו פערלאַנגסט נאָך, אַז איך זאָל דיר זאָגען, וואָס פאַרא שייכות איך האָב צו דער דאָזיגער „נאַסער" אַרבייט. דו וואָלסט דאָך מיך באַלד פערראַטען. וואָס שייך דעם עצם ענין, בין איך נישט אַזוי שטאַרק פעראינטערעסירט אין ענטדעקען די מערדער פון רובינען, נאָר פער־קעהרט: איך וואָלט געוואָלט פעראייביגע עסיקען, אַז אויך די פרוי רובין...

— וואָס די פרוי רובין?

— אַז אויך זי זאָל אויף וועלכער ס'איז אופן פערשווינדען פון דער אויבע־פלאַך.

— פאַרוואָס? וואָס ווילסט דו פון איהר? וואָס האָסט דו וויהער צוגעטראַכט?

— איך האַלט, אַז די פרוי רובין טאָר בשום אופן נישט עקזיסטירען. זי איז אונזער שונא.

— אונזער שונא? מייבער נישט, איך אַנערקען גאָר נישט, וואָס האָט זי צו מיר? זי קען דאָך מיך אפילו נישט.

— דאָס דוכט זיך דיר, פאַני, זי קען דיך זעהר גוט.

— פון וואַנען?

— דאָס ווייס איך נישט, אָבער איך האָב זיך איבערצייגט, אַז זי קען דיך און נישט פון היינט נאָר שוין פון לאַנגע יאָהרען, פון זייט זי'עמאָלט, ווען די ביזט מיט 7 יאָהר צוריק ארויסגעטרעטען אין לאָנדאָן.

— פון וואַנען קען זי מיך? איך האָב דאָך דעמאָלט אפילו איהר מאַן נישט געקענט.

— אָבער אויב ער האָט דיך שוין דעמאָלט געקענט.

— דו מאַכסט מיך צום נאַרען, ראַלף. וואָס דערצעהלסט דו מיר פאַרא געשיכטען. רובין האָט לעצטענס אַפילו מיט קיין איין וואָרט נישט דער־מאָהנט וועגען דעם, אַז ער האָט מיך, ווען עס איז געקענט.

— ער איז געווען סובטעל און איידעל. ער האָט דאָס דיר צוליב פערשידענע סיבות נישט גע־קענט זאָגען.

ראַלף האָט געמאַכט אַזא מינע, פון וועלכער מ'האָט געדאַרפט פערשטעהען, אַז ער בעהאַלט עפּעס ווילטיגעס, אַז ער וויל נישט אויסזאָגען דעם סוד, וועלכען ער אַליין ווייס, ער האָט טאַקע גע־וואָלט פאַני ניי'גיריג מאַכען, אָבער נישט אויס־זאָגען, ווייל דאָס איז געווען דער סוף. מיט וועל־כען ער האָט נאָך געקענט פאַני שאַנטאַזשירען. ער האָט דאָס אָבער איבערגעלאָזען אויפ'ן סאַמע סוף. דעמאָלט ווען ער וועט שוין מיט גאָרנישט קענען ווירקען אויף פאַנין, ערשט דעמאָלט וועט ער אָנווענדען דאָס דאָזיגע מיטעל, וועלכעס וועט מוזען ווירקען.

— דו מאַכסט אַזאַ געהיימנישפולע מינע, ווי דו וואָלסט געטראָגען אין קאָפּ עפּעס אַ שווערען סוד וועלכען דו האָסט מורא אויסצוזאָגען.

— אַזוי איז עס פאַני, אַזוי איז עס ס'וועט נישט לאַנג דויערען און דו וועסט זיך אויך ווע־גען דעם דערוויסען.

און פאַני האָט ראַלפען געקענט גלויבען, זי האָט גוט געקענט זיין כאַראַקטער, זי האָט שוין געוואוסט, אַז ווען ראַלף גיט עפּעס אָנצוהערען שטעקט שוין דערין עפּעס אַ צרה, וועלכע ווייזט זיך דערנאָך אַרויס, אויך איצט איז זי שטאַרק בעאונרו־היגט געוואָרען צוליב ראַלפס רייד. די גאַנצע גע־שיכטע איז איהר אויסגעקומען פערדעכטיג, זי האָט אָבער נישט געוואָלט אָנהויבען אויסצופאָרשען ראַל־פען, ווייל ער וואָלט זי צוליב דעם נאָך מעהר גע־פייניגט, זי האָט געמוזט וואַרטען און אויף דעם מאָ־מענט, ווען ראַלף וועט אַליין אָנהויבען צו רעדען, אַליין דערצעהלען. פאַני האָט שוין געהאַט רעזיג־נירט פון אַוועקפאָהרען, אַביסעל צייט וועט זי נאָך מוזען דאָ אָפּוואַרטען. ביז דער ענין וועט זיך אויפקלערען. ס'האָט דאָך נישט געקענט זיין, אַז אַ פראַגע וועגען אַ מאָרד אין לאָנדאָן זאָל נישט אויס־געקלערט ווערען. זי האָט שוין אַפילו געטראַכט וועגען דעם, אַז זי זאָל געהען צום אינספעקטאָר, איהם זאָגען, אַז זי ווייס, אַז ער האָט זי געהייסען אַרעס־טירען און פרעגען פאַרוואָס ער האָט דאָס געטאָן, אין וואָס ער האָט צו איהר. זי מוז וואָס שנעלער דעם ענין אויפקלערען, כדי זי זאָל קענען פון דאַנען אַוועקפאָהרען, כדי פטור צו ווערען פון ראַלפען, זי האָט געוואוסט וועגען דעם, אַז וואָס לענגער זי וועט בלייבען מיט ראַלפען, אַלס גע־פעהרליכער וועט דער ענין ווערען פאַר איהר.

— ניין, ראַלף, איך וועל דאָס לאַנג נישט אויסהאַלטען, דאָס איז צופיל פאַר מיר.

— נישט קשה, דו וועסט אויסהאַלטען, דו דאַרפסט זיך נישט אַזוי שטאַרק איבערנעהמען, אין לעבען פאַסירט פערשידענעס, אַפילו אַזעלכע זאַכען, וועגען וועלכע מען חלומ'ט אַפילו נישט.

— איך זעה שוין ראַלף, אַז איך דאַרף זיך ריכטען אויף זעהר שרעקליכע זאַכען, איך קען דאָך דיך שוין גוט און ווייס, אַז אויב דו הויבסט אָן צו רעדען וועגען אַזעלכע זאַכען וועט דערפון שוין קיין גוטס נישט אַרויסקומען.

— מילא, אויב דו האַלטסט אַזוי. זעה איך, אַז דו ביזט אַ מענשען קענער און דעריבער קען איך דיר זאָגען, וואָס איך האָב איז זיבען. איך וועל דיר באַלד אויפקלערען אַ ענין, וועלכער וועט דיך זיכער אינטערעסירען און וועלכען דו דאַרפסט וויסען, לאַנג אַזבאַרען וועט מען דיך, סיי־ווי־סיי נישט קענען. דעריבער איז שוין גלייכער, אַז דו זאָלסט דאָס הערען פון מיין מויל און נישט פון אַנדערע.

(פאָרטזעצונג קומט)

מוזיקאלישע באַטיצען

אימרע אונגאר

ווען די קונסט בכלל איז נישט אימשטאנד אריינצודרינגען אין די סודות און צילען פון לע-בען, איז אָבער די מוזיק בפרט אימשטאַנד עס צו פערשענערן און פעראיידלען.

הערענדיג גוטע מוזיק אין א גוטער אויס-פיהרונג, שפיגעלט זיך אָב דאָס הארטע ברוטאלע לעבען א סך שענער און איידעלער. גוטע מוזיק ווירקט אזוי שטארק, אז מען הויבט אָן שענער און איידעלער צו פיהלען און צו דענקען. — איז דען באכ'ס, מאָצארטס, בעטהאָווענס מוזיק אין אימרע אונגארס אויספיהרונג נישט די „גוטע" שטארק-ווירקענדע מוזיק, וואָס קאָן פערשענערן און פער-איידלען דאָס לעבען?...

אימרע אונגאר, דער גרויסער יודישער קינסטלער, דער פּאָעט אויפן קלאוויר, דער שטאָק-בלינדער און דעריבער דאָפּעלט פיהלענדער און דאָפּעלט עמפּפינדליכער גרויסער מוזיקער אין וועמענס נשמה עס ברענט דער הייליקער נר-תמיד, וואָס דערוואַרעמט און בעשטראַלט יעדער קאָמפּאָזיציע. וואָס ער שפּילט — האָט אינ'ם ערשטען טייל פון זיין פּראָגראם אויסגעקליבען נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי באך, מאָצארט און בעטהאָווען.

די וואהל אליין איז שוין ווי א פּראָגראם פון נישט סתם א בשר ודם.

לאָמיר דאָס פּאָפּולערער דערקלעהרען:

באכ'ס „פּרעליוד און פוגע" איז ווי א תפלה בלחש; מאָצארט'ס „סאָנאטע עס-דור" איז אָנ'-ערנסטער מלאכים-געלעכטער, א מין „שישי בני מעי"; בעטהאָווענס „סאָנאטע צע-מאָל" איז ווי א וועהמוטיגער ווידוי (חשבון הנפש). צי איז דאָס נישט א טאָג-טעגליך פּראָגראם פון אנ'איידעלערען העכערען איש תמים?

אימרע אונגאר האָט דאָס דאָזיגע קלאסישע פּראָגראם געשפּילט מיט'ן הייליגען פייער, וואָס ברענט שטענדיג אין זיין יודישער נשמה און זיינע צוהערער אויף א ווייל פערשענערט און פעראיי-דעלט זייער אלטעגליך גראָה לעבען.

D-ski

שטורמישער ערפאלג פון „סערזשאַנט גרישא" מיט קורט קאַטש

אַזא ערפאָלג, ווי ס'האָט געהאט דער גרוי-סער קינסטלער קורט קאַטש אין דער פּרעמיערע פון „סערזשאַנט גרישא" פרייטאָג, שבת און זונטאָג האָט דאָס „ראָזמאַיטאָשטשי"-טעאטער שוין לאַנג נישט פערצייכענט. דאָס פּובליקום האָט בעשאַנקען קורט קאַטשען מיט רוישענדע אפּלאָדיסמענטען. די דאָזיגע פּיעסע פון דעם יודיש-דייטשען שריפט-שטעלער ארנאָלד צווייג האָט אלע שאַנסען גע-שפּילט צו ווערען אַ לעגענדע צייט הן צוליב דעם שפּאַנענדען אינהאַלט און הן צוליב דעם מייסטערהאַפטען שפּילען פון קורט קאַטש.

היינט, מאָנטאָג 9,30 אָוונד ווערט ווייטער געגעבען „סערזשאנט גרישא" מיט'ן קינסטלער קורט קאַטש אין דער הויפּט-ראָלע. די פּרייזען זענען זעהר נידריגע.

הנחה-פאָרשטעלונג
פון קורט קאַטש אין סערזשאַנט-גרישא

די פאָרשטעלונגען אין טעאַטער „ראָזמאַי-טאָשטשי" פון „סערזשאַנט גרישא" האָט אַרויס-גערופען אַ גרויסען אינטערעס. די ראָל פון סער-זשאַנט-גרישאַ ווערט געשפּילט פון דעם בערימטען שוישפּילער קורט קאַטש.

מאָרגען דינסטאָג קומט פאָר אַ פאָרשטעלונג צו ביליגע פּרייזען.

די „יודישע באַנדע" פערלאָזט לאָדז

דאָס פּאָפּולערע וואַרשעווער קליינקונסט-טעאַטער „די יודישע באַנדע" וואָס שפּילט שוין אין לאָדז די צעהנטע וואָך מיט אַזאַ ערפאָלג, קלויבט זיך שוין צו געזעגענען מיט לאָדז. די יודישע באַנדע" האָט לעצטענס בעקומען אַ גאַנצע רייהע איינלאַדונגען פון די גרעסטע שטעט אין לאַנד און אין אויסלאַנד און דעריבער האָט זי בעשלאָסען אויסצונוצען די דאָזיגע איינלאַדונגען און הויבט אָן נאָך לאָדז, איהר טורנעע קודם כל איבער פּוילען.

פאַר'ן פערלאָזען לאָדז גיט די „באַנדע" עטליכע געציילטע פאָרשטעלונגען צו איינהייטליכע פּרייזען דאָס שטאַרק אויסגענומענע פריליכע פּראָגראַם „זאָל לעבען עמך!"

מעלדונג

אַ הנחה-פאָרשטעלונג מיט קורט קאַטש'ן אין טעאַטער ראָזמאַיטאָשטשי

די קולטור-קאָמיסיע ביי דער באָראָכאָוו ביבליאָטעק אָרדענט איין אויף דינסטאָג דעם 20 8.30 אין אָוונד אַ גרויסע הנחה-פאָרשטעלונג אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" פון דער פּיעסע „סערזשאַנט גרישא" מיט'ן אַנטייל פון יודיש-דייטשען שוישפּילער קורט קאַטש'ן. בילעטען פון 54 גר. שוין צו בעקומען.

שבת דעם 24-טען קומט פאָר צוויי פריה-מאָרגענס אין קינאָ „ראַקעטאַ" שענקעוויטש 40 פון פּרעכטיגען פילם „Wiosenna Porada" מיט דער בעריהמטע פילם-אַרטיסטין Franciszka Gaal אין דער הויפּט-ראָל. אָנהויב 10.30 און 12.15 פריה. בילעטען שוין צו בעקומען.

מיר גיבען אויך אַרויס הנחה בילעטען אין אַלע קינאָ'ס, טעאַטערס און אויף קאָנצערטען.

די הנחות זענען זעהר בעדייטענדע און זענען גילטיג אויף אַלע סעאַנסען און פּרעמיערעס.

די קאַנצעלאַריע פון דער ביבליאָטעק איז טעטיג יעדען טאָג פון 4—10 אין אָוונד אַל. קאָשטשושקי 9 ט על. 191.50.

DR. MED.
H. Różaner
הויט, ווענערישע און מענער-שוועכע קראַנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 8-98.
נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אוו.

DR. DED. **H. LUBICZ**
פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 אָוונד
זונטאָג און יום-טוב פון 9—11 בייטאָג.
און יו"ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַר-זאַל

פּרעזענטירען מיר דאָס מייסטערווערק פון ליצימאַנק און ליבע א. נ.
אין די הויפּטראָלען:
DOLORES del RIO i GENE RAYMOND
רעזשי: **Tornton Fryland**
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג - צוגאַבע און אַקטואַליטעטען פון לאַנד.
אָנהויב פון די סעאַנסען אין געוו. טעג 4.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג
דער זאַל ווערט שטאַרק געהייצט און מעכאַניש ווענטילירט

„KARIOKA"
היינט און פאָלגענדע טעג!

קלאַנג-קינאָ **CAPITOL**
זאַוואַדזקאַ 16

סענסאַציע, געדענקט די אַדרעס!
קליידער, אַנצוגען, פּאַלטאָס, סוועטערס
ווי אויך פוטער און וועש
וואַשט, רייניגט כעמיש און פאַרבט
רעיעל און צו קאָנקורענץ-פּרייזען
די בעוואוסטע יודישע כעמישע
וועשעריי און פאַרבעריי
„עריקאַ"
מלינאַרסקאַ 2, (ביים רוג בושעושינער)
אונזערע פּרייזען: פון 4 זל. אַנ'אַנצוג, פון 1,50 זל. אַ קלייד, פון 75 גר. אַ סוועטער, אַ ווינטער-פּאַלטאָ פון 4 זל. אַנ'איבערהעמד 50 גר. אַ קאָלנער 15 גר.

וויכטיג פאר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערע פאַר איבערגען מאַכט די עלטעסטע
היטען!
אויף באַנק ניי און אויך נייע היטען צו
3.50 געדענקט די אַדרעס
Modystka „TOLA"
23 Żawadzka 23

שיימלען
צו בעקומען
קערש
סקווערנאָוואַ 15

לעטשניצע
פאר ווענעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.
ווענעריש-קראַנקע, מענערשוועכע
און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז טעטיג א גאַנצען מעת לעת
פאר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

Hilde Handzel
ספּעציעלע ווינער היילגימנאַסטיק פאר פערקרימונגען פון רוקען-ביין, שלעכט האַלטען זיך פון קינדער.
Sienkiewicza 20, tel. 141-41

Dr. Jakób Handzel
ספּעציאַליסט אין אָרטאָפּעדיע
(קראַנקהייטען פון ביינער און געלענקען, אָרטרעטיזם)
Sienkiewicza 20, tel. 141-41
נעמט אָן פון 4—6 נאָכמ.

ברוך-קראַנקע!!!

J. Rapaport

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט אין לאָדז, פון דעם איז גאַנץ פּוילן בעריהמטען ספּעציאַליסט אָרטאָפּעד דיר. י. ראַפּאַפּאָרט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאָהר און איז געוואָרען אָנערקענט פון פיל בעוואוסטע פּראָפעסאָרען.

ברוך-ליידענדע! ספּעציעלע אָרטאָפּעדישע גומי-הייל-באַנדאַזשען פון מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט בעזייטיגען אָהן שום אָפּעראַציע, ראַן דיקאַל שנעל און זיכער מיט דעם גרעסטען ערפאָלג, די שווערסטע, געפעהרליכסטע און פערעלטערסטע ליידענדע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספּעציעלע אָרטאָפּעד. הייל-באַנדאַזשען פאַר צוריקגעקומענע ברוכען נאָך אָפּעראַציעס, ווי אויך ספּעציעלע אינדיווידועלע צוגעפּאַסטע אָרטאָפּעד. בויך-באַנדאַזשען געגען אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען און קישקעס.

פאַר קאַליקעס. הויקערס און אַלערהאַנט פעהלער פון גוף!

אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט ווערען אויסגעפּערטיגט די הייל-באַרהטע און פון פיל פּראָפעסאָרען אָנערקענטע מעטאָדע ספּעצ. אָרטאָפּעד. הייל-גאָרסעטען פאַר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, ליימונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואַקסענע, קינסטליכע הענד (פּראָטעזען) און פיס, ווי אויך די פּראַקטישסטע אָרטאָפּעדישע שפּראַנטען פאַר שטערצליכע פּלאַטפיס לויט גיפּס-מאָדעל.

אַכטונג! — אַכטונג!

אַלע קראַנקע אין מיין אָרטאָפּעד. הייל-אַנשטאַלט, ווערען נאָר פון מיר פערזענליך בעהאַנדעלט.
30 יעהריגע פּראַקטיק. פולע גאַראַנטיע!
ערמעסיגטע פּרייזען! עמפּפאַנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אָוו.
עס ווערען אויך אָנגענומען מיטגלידער פון אובעזפּ. ספּאָל. (קאַסע-כאָריך).

ערשטע און איינציגע אָרטאָפּעדישע הייל-אַנשטאַלט אין לאָדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאַנק

היערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכסטען דאַנק דעם אָרטאָפּעד. ספּעציאַליסט ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פראָנט, פּאַרטער, פאַר'ן אויסהיילען מיר מיין דאָפּעל-ברוך, וועלכעס האָט מיר פיל יאָהרען זעהר שווערע שמערצען פערשאַפט. איך ערקלער דאָ מיט צופרידענהייט, דאָס אַ דאַנק ה' דיר. י. ר. האָט מיט זיין אויסגעצייכנטע מעטאָדע זעהר פיל געהאָלפען און איך פיהל מיך זעהר גוט און אַרבייטספעהיג, פאַר וועלכעס איך דאַנק איהם בעסטענס.

אברהם סאַמעלגאָרן, לאָדז.

אוירען, נאָז און האַלז
קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פּיעטריקאָווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוזע-אָפּעראַציע א. ז. וו.) ווי אויך אַמבולאַ. טאָרישעס פון 11—1 און פון 5—8 אָוונט.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנקהייטען
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אָן פון 2—3 און פון 6—8 אָוו.

Dr. HELLER
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
טראַאוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט, זונטאָג פון 11—2 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

Dr. med. **R. Zalcwasser**
כירורג
ציגעל-גאַס 19 טעל. 125-17
נעהמט אָן פון 1—2 און פון 4—6 נאָכמ.

Lekarz-Dentysta
F. Lubicz-Karczmar
האָט זיך איבערגעצויגען אויף קילינסקיעגאַ 30,
טעל. 216-48.
נעמט אָן פון 9—12 און פון 3—6 נאָכמ.

Dr. med. **Niewiażski**
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו. זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פּאַרמיטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr.
S. Kantor
ספּעציאַליסט פאַר הויט און וועני-רישע קראַנקהייטען (סיפיליס און טריפּער), היילט מענער-שוועכע וואָרינגט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און פון 4—9 אוו., זונטאָג און יום-טוב פון 8—2 נאָכמ
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אָנאָנס ביז 15 ווערטער

ראַקאַלען

אָפּצוגעבען פון זאָפאָרט אַ זעהר בעקוועהם אָרט צו אַרבייטען פאַר וועש-נייהערינס אָדער סוועטער-אַרביים, עוועני-טועל צו שלאָפען פאַר 2 פּערזאָן. — קילינסקיעגאָ 61, בלאָכמאַן. 5012

פערשידענעס

זעהר וויכטיג! בוכהאַלטעריע, פיהרען האַנדעלס-ביכער, פּראַקטיש לויט די שטייער-געזעצען, לערנט אויס גרינדליך פאַר אַ קליינעם אָפּצאָהל. מאַשין-שרייבען קורס 10 זל; מיר נעהמען נאָך אָן צו פיהרען האַנדעלס-ביכער שטונדענווייז. אינפאָרמאַצ. אין ביוראָ צעגעלניאַנאַ 25.

קליינע שלאָסעריי-נאַפּראַוועס און שווייסונגען ביליג ביי רערער, קאָנסטאַנ-טינער 11/13, רוג זאַכאָדניאַ.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 31.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman